

Адыгеим и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан Дунэ дискуссионнэ клубэу «Валдай» зыфиорэм ия 10-рэ зэхэсыгъо тегъэпсыхьэгъэ конференциеу «Шьолъыр зэфэшъхьафхэр» зыфиорэм исессие кыщиуагъэр

Лытэныгъэ
зыфэсшыхэу мы зэхэсы-
гъом къеклолагъэхэр!

Дунэ дискуссионнэ клубэу «Валдай» зыфиорэм изэхэсыгъо сыхэлэжьэнэу сызэрэрагъэблэгъагъэм пае ащ изэхэщаклохэм сызэрэфэразэр пстэуми апэу къасломэ сшоигъу. Сэрклэ, Адыгэ Республикэм иллыкюу сызэрэщытымклэ, шьолъырым къэралыгъо пэцэныгъэ дызехъэгъэным епхыгъэ опытэу силэ хьугъэмклэ сыжудэгощэнымклэ, джащ фэдэу тапэки гугъэпаклэхэр къэзытышт лъэныкъохэр тызэгъусэу кыизэдыхэтхынклэ амалышюу мыр сэлъытэ.

Урысыем и Президентэу Владимир Путиным бэмьшэу ипсалэ зэрэщыгъэунафыкыгъэмклэ, Темыр Кавказыр — «...мэхъанэшхо зилэ шьолъырэу щыт, ижыккэ кыщегъэжъагъэу Урысыем ищынэгъончъагъэккэ ащ апшэрэ мэхъанэ и». Темыр Кавказыр — тарихъ-культурнэ шьолъыр ямышылыкюу щыт. Ижыккэ кыщегъэжъэрэ культурэу Кавказым щыпсэухэрэм ахэтлэагъорэм урысые-кавказ тарихъ Иофым инэшэнтлэу кытыгъ. Пстэуми апэу ар шьолъырым икультурэ нэмыкхэм зэрэтеклэрэр ары. Ятлонэрэр — Кавказым щыпсэурэ цыф лъэпкхэм язэхэшлыкыныгъэккэ ящылэныгъэккэ чыжъэу кыщегъэжъэрэ шэн-хабзэу ахэлхэмрэ джырэ ублаплэхэмрэ зэрэзэпхыгъэхэр, зэрэзэгъусэхэр ары.

Ащ кыххэккэу Темыр Кавказым къэралыгъо-политикэ гъэпсыккэу илэм ямышылыкюу щыт еклолэккэ гъэнэфагъэхэр кыфэгъотыгъэнхэр ищыклагъэу мэхъу. А еклолэккэу кыдальытэн фае лъэпкхэр чыплэу зыщысэхэрэр ыккэ якультурэ нэшэнэ гъэнэфагъэу илэхэр. Дунаим иккочлэ зэфэшъхьафхэм а «ямышыклагъэр», нэмыкхэм зэрэтеклэхэрэр

кыизфагъэфедэ геополитикэм ыльэныкъоккэ Урысыем нахъ телунклэнхэм пае. А лъэныкъомклэ щысэу къэпхын плъэкышт къэбарлыгъэиэс амалхэм «черкес Иофыгъоккэ» заджэхэрэр ренэу зерагъэфедэрэр.

Темыр Кавказым щыпсэурэ цыф лъэпкхэр зэрэзэдэлажъэхэрэм, зэрэзэхэхьэхэрэм апкэ кыккэу социокультурнэ институт зэфэшъхьафхэр щылэ хьугъэх, ахэмэ альапсэр нарднэ дипломатиемрэ зэккэми зэдыряеу щыт шуагъэхэмрэ ары. Ахэм джырэ обществэм опытышлэу кыилэклагъэхьагъ. Ар — цыф сообществэ зэфэшъхьафхэм ядунээеплыккэ зэрэзэдиштэрэр, лъэпкэ зэфэшъхьафхэр ыккэ дин зэмылэужыгъохэр зылэжыхэрэр зэрэзэгъурыхэрэр, зэфэмыдэныгъэр

щылэныгъэм кыпкырыккэу зэрэщытыр кыизэрагурылорэр. Зым адрэм цыхъэ зэрэфышлыжырэр, лэпылэгъу зэрэзэфэхьухэрэр, зэрэзэхэхьэхэрэр, зэрэзэдэлажъэхэрэр ыккэ нэмыкхэр ащ кыделъытэх. Иофхэм язытет илыгъэу есымыгъэхьауу къэслон слъэкышт ащ фэдэ еклолэккэу кыххэккэу непэ Адыгеир Кавказым има-мыр шьолъырэу зэрэщытыр. Тэ мамырныгъэр тэгъэлаплэ, сыда плэмэ общественнэ-политикэ зыпкытыныгъэу республикэм илъыр зэккэ ащ щыпсэухэрэм яакъылыгъэ кыккэуагъ.

«Тэ — Урысыем тырицъыф» зыфиорэ еплыккэр щылэныгъэм нахъ пытэу хэуцонимккэ ыккэ цыфхэм язэхэшлыккэ, ядунэе гурыуаккэ ар щыщ хьунымккэ шьолъырым иамалхэр нахъ

тэрэзэу гъэфедэгъэнхэ зэрэфаем сицыхъэ тель. Тихэгъэгу ыккэ шьолъырахэм яполитикэ зыфитегъэпсыхьэгъэн фаер сьид фэдэ цыф лъэпкы икультурэ къэгъэнэжыгъэныр ыккэ а «зэфэшъхьафхэу щылэхэм зыккыныгъэр» нахъ агъэпытэныр ары. Джырэ цыфхэм ащыщхэу уахътэм къемыккышт еклолэккэхэр зыгъэфедэнэу фежъэхэрэм — «блэкыгъэ шэн-хабзэхэм афэдгъэзэжынын», е «блэкыгъэ шэн-хабзэхэр зыхэдгъэзэжынынын» — зылохэрэм адебгъэштэнэу щытэп.

Джы гуцылэ заулэ къеслоплэн Темыр Кавказым ихэхьоныгъэ исоциальнэ-экономикэ лъэныкъо. Темыр Кавказым щыпсэухэрэм ясоциальнэ-экономикэ цылаклэ зыпкэ игъэуцогъэным ыккэ япсэуккэ нахьышлэ шыгъэ-

ным апае шьолъырахэм яэкономикэ исектор гъэпытэгъэным мэхъанэшхо илэу щыт. Социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэмккэ пстэуми анахъ шъхьалэу щытыр чыплэхэм амалэу ялэхэм къапкырыккыхэзэ, яэкономикэ изытет кыдалытэзэ, хэхьоныгъэ арагъэшлыныр ары. Темыр Кавказым ишьолъырахэм яэкономикэ игъэккэжынын псын-клэу клон ыльэкышт, анахъэу етлани агропромышленнэ комплексимрэ псэолъапхъэхэмккэ промышленностымрэ альэныкъоккэ. Ахэм зыкыгъэгъэтыгъэн фае зекло-зыгъэпсэфыплэ лъэныкъомккэ проектхэу агъэцаккэхэрэм къапкырыккырэ пшэрылхэм ялытыгъэу. Ио хэлъэп, социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэмккэ программэхэу зэхэгъэуцохэрэм кыдалытэн фае анахъэу ныбжыккэхэмрэ бзылфыгъэхэмрэ зыщылэжъэхэрэ лъэныкъохэм инвестициехэр бэу алэккэгъэхьэгъэнхэр.

Сипсалэу зыщысэхьыгъэным хэзгъэунафыккэ сшоигъу зэккэми зэдытиунэу щыт Урысыем тапэ-клэ кырыккэщытмккэ тэ, политикхэм, тимызакъоу шлэныгъэлэжъэхьа мэхъанэшхо зэрэлэр, ахэмэ ягушылэ пытэ гъэпсэкло кыуачлэ зэрэхэлъым даккыу зэхэкъутэн кыуачли кыххэфэн ыльэкышт. Ащ тыккыпкырыккызэ пшэрылхэу шъхьалэу зыфэтлэгъужырэр Урысыем щыпсэурэ цыф лъэпкэ зэфэшъхьафхэм якультурэ бай къэухьумэгъэнымккэ ыккэ ахэм языккыныгъэ гъэпытэгъэнымккэ амалэу щылэр зэккэ гъэфедэгъэныр ары.

Темыр Кавказым фэгъэхьыгъэу къэплон хьумэ, Урысыем ишьолъыр анахъ дахэхэм, анахъ зетегъэпсыхьагъэхэм ащыщэу ар хьуным пае зэккэми кыуачлэ зэхэтэжыгъуагъэх.

Тхашьуегъэпсэу шыуказырэ-сэдэлугъэмккэ.

(Иккэух я 2-рэ н. ит).

Зэнэкъокъу зэхещэ

Урысые Федерацием Пенсиехэмккэ ифонд илъэс къэс зэхыщэрэ зэнэкъокъоу «Шокл зимылэ пенсионнэ страхованиемккэ страхователь анахъ дэгъу» зыфиорэр джырэблагъэ рагъэжъагъ.

Зэнэкъокъум хэлэжъэх страховательхэр, шокл зимылэ пенсионнэ страховый тынхэр Урысыем Пенсиехэмккэ ифонд изыгъэхьэхэрэр. Страховательхэр зэнэкъокъум хэлэжъэным пае страховой

тынхэр ыккэ Иофшлэн пенсиер зыщы-зэуагъэккэрэ лахьэр игъом ыккэ иккыу Урысыем Пенсиехэмккэ ифонд ибюд-жет ригъэхьан, игъом ыккэ хэуцонимккэ фэмыхьоу персонифицированнэ учетимккэ ыккэ страховой тынхэм ятынклэ зэккэ ищыккэгъэ документхэр ыгъэхьазырынхэ фае.

Урысые Федерацием ишьолъырахэм зэккэми теклоныгъэ къащыдэзыхыгъэ-

хэр кыхагъэщытхы. 2013-рэ илъэс-ым истрахователь анахъ дэгъур Урысыем Пенсиехэмккэ ифонд и Правление итхьаматэ ыккэ УФ-м и субъектхэм Пенсиехэмккэ яфондхэм ячылплэ кыулыккыухэм ягъэлорышлэхэр зыккэ-хэжыгъэхэу щытхьу тхыльхэмккэ кыхагъэщытхы.

«2013-рэ илъэсым истрахователь анахъ дэгъу» зыфиорэ зэнэкъокъум иккэуххэр зыфэдэштхэр 2014-рэ илъэсым ихьоныгъуаккэ кээнэфэштхы.

2013-рэ илъэсым мыщ фэдэ зэнэкъо-ккыу щылагъэм Иофшлэплэ языгъэгъо-

тырэ нэбгырэ миллиони 10-м ехъу хэлэжъагъ. Урысыем Пенсиехэмккэ ифонд иотделение 82-мэ яшьолъыр комисси-ехэм анахъ социальнэ пшэдэккыжъэ зы-хьырэ пэцэ нэбгырэ 1214-рэ кыхыгъэ-щыгъ. Адыгэ Республикэм ибизнес-со-обществэ иллыккэ 16-мэ «Шокл зимылэ пенсионнэ страхованиемккэ 2012-рэ илъэ-сым истрахователь анахъ дэгъу» зы-фиорэ цытхьуцлэр къафагъэшшоагъ.

Урысые Федерацием
Пенсиехэмккэ ифонд Адыгэ
Республикэмккэ и Къутамэ
ипресс-кыулыккыу.

Адыгеим и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан Дунэе дискуссионнэ клубэу «Валдай» зыфиорэм ия 10-рз зэхэсыгъо тегъэпсыхъэгъэ конференциеу «Шъольыр зэфэшъхьафхэр» зыфиорэм исессие кыщилуагъэр

(Икълух).

Адыгеим и Лышъхъэ ипсалъэ зехуым, упчлэ заулэ кыратыгъ. Шъольырхэм яэкономикэ федеральнэ гупчэм лъэшэу зэрэпхыгъэм илофыгъо Тхьаклушынэ Аслъан еплъыкълэу фырилэр конференцием хэлажъхэрэм ашлэмэ ашлоигъуагъ.

— Шъуиупчлэ згъэлашгъорэп: Темыр Кавказыр дотационнэу зэрэщытыр къэбарлыгъэлэс амалхэм емызэщэу кыкълалотыкълэжы. Мыщ дэжыым къэлэгъэн фае Урысыем ишъольыр пстэуи бюджет трансфертхэр зэралэкълэхэрэр, ащ хэхъэх шъольыр-донорклэ заджэхэрэри. Гушылэм пач, Къыблэ федеральнэ округым ишъольырхэр зэкълэ дотационнэх. Адыгеир федеральнэ бюджетым кыхэкълэу лъыплэгъухэмэр ежъ ихэхъохэмрэ ялытыгъэу мы аужырэ зэфэхьысыжъ финанс илъэсщым процент 20-м кыщегъэжъагъэу процент 60-м зыщынэсыгъэ шъольыр 43-мэ ахэхъэ. Мыщ дэжыым къэлэгъэн фае Къыблэ федеральнэ шъольырымклэ тигъунэгъухэу Астраханскэ, Ростов хэхуэр ыкълэ Краснодар краир а купым зэрэхэхэрэр.

Адыгеир дотационнэу щымыт шъольырхэм ахэхъан зыклымлъэкълэщтыр лъэлэс гъэнэфагъэхэм япхыгъэу щыт. Республикэр мэкъу-мэщ шъольырхэм ахалъытэ, бюджетыр зыгъэпсърэ лъэныкъохэу тилэгъэ: гъомылэпхъэшл ыкълэ перерабатывающэ промышленностыр, былымхуныр ыкълэ лэжыгъэ къэгъэкълэныр. Мыщ дэжыым шъольырым демографием ылъэныкъокълэ илофхэм языхтэ

игугъу къэшлыгъэн фае: лоф зышлэшунэу исыр зэрэхъурэр процент 25-рз, адрэхэр зэкълэ е пенсием кълугъэх е еджаклох. Шыпкълэ, зыгорэхэр кыддэхъугъэх: мы аужырэ илъэсхыым республикэм лъыплэгъоу кыфа-клорэм процент 61-м кыщегъэжъагъэу процент 47-м нэсэу кыкълэдгъэчыгъ.

Адыгеим и Лышъхъэ кызырэхигъэщыгъэмклэ, бюджетхэм япхыгъэ зэдемыгъэштэныгъэхэмклэ лофхэр гъэтэрэзыгъэнхэр Темыр Кавказым общественнэ-политикэ зыпкълэныгъэ илынымклэ, дин зэфэшъхьафхэр зылэжыхэрэр зегурьлонхэмклэ, мамыр щылаклэ илынымклэ къэралыгъо политикэм епхыгъэ анахъ зигъо пшъэрылхэм ащыщ. Непэкълэ бюджет зэфыщытыклэхэм япхыгъэ системэу хэгъэгум илъ хъугъэр бюджет федерализмэм ипринципхэм ыкълэ плэлэ кълыхъэм телъытэгъэ стратегиеу хэгъэгум ихэхъоныгъэ тегъэпсыхъагъэу щытым икыоу адиштерэп. Шъольырхэм ябюджетхэм, анахъэу етлани чыплэ бюджетхэм, пшъэрылыбэ къатэгъэклэгъэ хъугъэ, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу щылэм, мылкымклэ къэкълуаплэхэр имыкълухэм, ахэр къатырегъэклэх. Хабзэ зэрэхъугъэу, шъольырхэм яхъарджхэм янахыбэр бюджет лъэныкъомклэ лэжыапклэм, гупчэм кыкълэу шапхъэхэмклэ регламентхэр зыфашырэ бюджет учреждениехэм мылкоу афатлупщытым телъытагъэу щыт. Мы лъэныкъомклэ джырэклэ щылэ хэбзэлахъ, бюджет хэбзэгъэуцугъэхэм зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэ фаеу ащ ылытагъ, ащ даклоу хабзэ

икъулыкълэу зэфэшъхьафмэ яполномочиехэмрэ япшъэдэкълэжъхэмрэ зэхъушъхьафыкълэгъэнхэр шотэрэзыгъ. Бюджетхэр зэфэдэ шлыгъэнхэмклэ методологиер нахъ тэрэзэу, уахътэм диштэу гъэпсыгъэн зэрэфаем даклоу бюджет зэфыщытыклэхэм хэхъоныгъэ ямыгъэшлыгъэ хъуштэп.

— Темыр Кавказым иреспубликэ пстэуи ябюджетхэр имыкълухэу зэрэщытхэм теуцолэн фае, ащ даклоу шъольырхэм къащагъоигъэ хэбзэлахъхэр бюджет хъарджхэм анахы бэкълэ зэранахъ макълэхэм тыналэ тедгъэтын фае. Шъольырхэу зэфэдэ къэкълуаплэхэр, зэфэдэ чылопс нэшанэхэр зилэхэм ыкълэ зиэкономикэ а зы лъэаплэм тетхэм мылкоу алэклагъэхэрэр зетеклы. Ащ ишлуагъэ къаклорэп гъэлсын лофшлэным нахъ фэчэфынхэмклэ, — иеклолаклэ кырилотыкълэ Тхьаклушынэ Аслъан.

Адыгеим и Лышъхъэ къеупчыгъэх къолъхъэ тын-лыхыным ылъэныкъокълэ республикэм илофхэм языхтэ фэгъэхьыгъэу.

— Урысыем фэдэ хъазыр тэри зэрэщытыр. Анахъэу къолъхъэ тын-лыхыныр зыщэгъэ-федэрэр псэуплэ-коммунальнэ хызмэтыр, товархэр алэкълэгъэхъэгъэнхэмклэ, лофшлэнхэр зэшлохыгъэнхэмклэ, фэлэ-фашлэхэр гъэцкълэгъэнхэмклэ къэралыгъо, муниципальнэ фэныкъоныгъэхэм япхыгъэ заказхэр агъэцэкълэх, джаш фэдэу чыгу лэххэр хэбзэнчъэу агощыхъэ зыхъукълэ ары. Псауныгъэм икълэухъумэнкълэ, гъэсэнгъэм ылъэныкъокълэ ар къэплон плэкълэщ. Илъэсэу икълэгъэм республикэм ихыкълухэр ащ фэдэ

бзэджэлашгъэхэм япхыгъэ улопнэ лоф 26-мэ ахэплъагъэх. Ренэу а лофыгъошхом пэшлуклорэ лофтхьабзэхэр зетэхъэх, хэбзэгъэуцугъэу щылэр уахътэм нахъ диштэу зэтэхъоклы, бюджет лъэныкъоми джаш фэдэу тыхэлэзыхъажы. «Бытовой» ахъшэ къуалъхъэкълэ заджэхэрэм кыкълэгъэчыгъэным пач 2015-рз илъэсым Адыгеим ирайон пстэуи лъэныкъуабэ кызылэпызыубытырэ гупчи 10 къащызэлутхыщт, ахэм ащыщэу тлур — Мыекълуапэ кыщызэлутхыщт, ахэр мы илъэсым ыкълэ нэс щылэ хъуцых. Непэкълэ Адыгеимклэ къэралыгъо ыкълэ муниципальнэ фэлэ-фашлэхэр зыщызэшлуахырэ гупчэ закълэу тилэр, ар республикэм икълэлэ шъхьалэ дэт.

Адыгеим и Лышъхъэ республикэм лэнэтлэ лофыгъохэм ялытыгъэу лэхылыныгъэ-блэгъэныгъэм чыплэу щыубытырэм ыкълэ кадрэ лофыгъохэм язэшлохынкълэ ар кызыпкълэрыкълэрым япхыгъэ упчлэ кыфагъэуцугъ.

— Нахыбэмэ зэралытэрэмклэ, Темыр Кавказым зэрэпсаоу ащ фэдэ лэхылыныгъэ-блэгъэныгъэм кыпкълэрыкълэхэзэ лэнэтлэхэр шагощхэу ары. Темыр Кавказым зэрэпсаоу сыкълэгушылэщтэп, ау лэнэлэсэныгъэу ахэлъым елытыгъэу сэр-сэрэу сикомандэ зэхэсэщ. Тхьамафэу икълэгъэм, гушылэм пач, кадрэ зэблэхуныгъэхэм япхыгъэ унэхъо заулэ тштагъэ. Алексей Петрусенкэр Мыекълэпэ районым ипашэ ипшъэрылхэр ыгъэцэкълэнхэу лудгъэхъагъ, республикэм имуниципальнэ образованиехэм ащыщэу анахыбэу инвести-

циехэр зылэкълэхэрэм а районыр ахэхъэ, дунэе мэхъанэ зилэшт гъэлсэфыплэу Лэгъо-Накълэ ащ шагъэпсыщт. Адыгеим ивице-премьерэу хъугъэ бзылфыгъэр, республикэр зыщылэ илъэсхэм къаклоклэ апэрэу ащ фэдэу хъугъэ. Наталья Широкова мы аужырэ илъэситфым лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкълэ республикэм министрэ лэнэтлэр щылыгъыгъ. Сэгугъэ илэпэлэсэныгъэрэ опытуу лэкълэ хъугъэмрэ яшлуагъэ къэклонэу пэщэ лэнэтлэу зыфагъэзагъэр ыгъэцэкълэнымклэ. Мыщ дэжыым къэлуагъэмэ хъушт аужырэ илъэситлэм Адыгеим пэщэныгъэ щызыхъэхэрэм ныбжыкълэбэ ахэт зэрэхъугъэр ыкълэ, зэрэслытэрэмклэ, ар дэгъу дэт.

Джы муниципальнэ хэдзынхэу щылашгъэхэм афэгъэхьыгъэу упчлэ къатыгъ: Ионыгъом и 8-м щылэгъэ хэдзынхэр ыпэрэхэм атекълэщтыгъа?

— Хэдзын кампанием ахыгъэ партие 20-рз кандидат 526-рз хэлэжъагъ. Мыекълуапэклэ народнэ депутатхэм я Совет ичылплэ 30-м пач кан-дидат 444-рз зэнэкълэу. Зы политическэ партии, зы политическэ движени иашлоигъо-ныгъэ амыкълэу атыгъэх. Ащ къегъэлашгъэ республикэм демократиём епхыгъэ лофтхьабзэхэм зызэрэщаушъомбгъурэр ыкълэ лъэгэплэ иным тетэу щы-лэныгъэм ар пхырыщыгъэ зэрэхъурэр, — хигъэунэфыкълэ Тхьаклушынэ Аслъан.

**Адыгэ Республикэм
и Лышъхъэ
ипресс-къулыкълэу**

ГУБЪО ЛОФШЛЭНХЭР

Хъэм чэзыур нэсыгъ

Теуцожь районымклэ Джэджэхъаблэ щызэ-хэщэгъэ фирмэу «Синдика-Агро» (ипашэр Кушъу Рэмэзан) лэжыгъэ шъхьалэм игъэбгъонклэ илъэс къэс гъунэпкълэклэхэр ештэх. Ащ ишыхат мыгъэ бжыхъэ лэжыгъэ гектар 2184-у ялагъэм гектар пэпчэ центнер 43,8-рз кызырэрэхыжыгъгъэр. Ащ фэшл лэжыгъэм имэфэкл фэгъэхьыгъэ зэхэхъашхоу Мыекълуапэ щылагъэм Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумплыл Мурат, нэужым Теуцожь районым имэфэкл зэхэхъэу щыреклокълэми районым иадминистрацие ипашэу Хъачмамыкълэ Азэмат фирмэм игенеральнэ пашэу Кушъу Рэмэзан кыфэгъушлуагъэх.

Мы лъэхъаным фирмэм ипашэхэри, имеханизаторхэри кыхъащт илъэсым игъэбжэу лъэпсэшу зэрэфашыщтым дэлажъэх, бжыхъэ губгъо лофшлэнхэр агъэпсынклэх. Фирмэм иагроном шъхьалэу Тыгъужь Нурбый кызырэтлуагъэмклэ, мэфышклэ рапс гектар 232-м ихэлъхъан къаухыгъ. Чыгур егугъухэзэ зыгъэхъа-зырыгъэхэр Бэщыкълэ Казбек, Тыгъужь Аскэр, Александр ыкълэ Евгений Аксененкэхэр арых. Еутэкло агрегатым къэуцу имылэу лофэзыгъэлашгъэхэр механизаторхэу Андрей Нестеренкэмрэ Сергей Горскэмрэ. Чылапхъэм щызымыгъэклэхэу, ар етлупщыгъэу къащызэлэлашгъэр Алексей Ивлэвыр ары.

— Джы чэзыур зынэсыгъэр хъэ гектар 400-м ихэлъхъан ары, — ело Тыгъужь Нурбый. — Тичылапхъэ тонн 80 хъоу хъазыр, зыщыт-

пхыщт чыгури гъэушъэбыгъахэ. Япалъэ кызырэрэсэу лофшлэнхэм тафэжъэщт. Гектар пэпчэ чылапхъэм аммофос килограмм 70-рз дыхэтлэхъащт. Мэфэ зытфых нахыбэ хъэм ихэлъхъан едгъэкълэуищтэп. Ащ ыуж коцым ипхъын тыфежъэщт.

Коц чылэпхъэ тонн 600-у ящыклагъэри гъэхъазырыгъахэ, трактор клочлэшхоу ялэхэр зэкълэ губгъом итых, лофшлэнхэр сменитлоу рагъэклокълэ. Жакълэмыкълэ Аскэр зы сменэм гектарипшым нэсэу къежъо. Евгений Аксененкэм чыгу гектар 50-м ехъу къегъэушъэбы, ар ежъ ыгъэхъазырынэу щытым фэдитлу мэхъу.

Механизаторхэу Гъонэжыкълэ Рэмэзанэрэ Бэщыкълэ Казбекрэ чэци мафи ятракторэу «К-701»-р къагъэуцурэп, яномрэхэр фэдитлоу агъэцэкълэх. Ахэм ауж зыкълэрагъанэрэп гектар 50-м ычылплэклэ 90-м нэсэу чэщ-зымафэм къэзгъэушъэбыхэрэ механизаторхэу Лыбзыу Хъалидэрэ Къэзэнэ Рэмэзанэрэ.

Непэ, Ионыгъом и 13-м ехъулэу, бжыхъасэхэр зыхалъхъащт чыгу гъэхъазырыгъахэу ялэр гектар 1750-рз мэхъу. Ащ мафэ къэс зигугъу къэтшыгъэ механизатор хъупхъэхэм къыхагъахъо. Бжыхъасэхэм япхъын фирмэм игъом зериухыщтыр, кыхъащт илъэсым игъэбжэу лъэпсэшу зэрэфашыщтыр гъэнэфагъэ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Яфитыныгъэхэр къаухъумэх

Клэлэцылкълэ ибэхэр къаызыхыгъэхэу зыплурэ унагъохэм социальнэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэ-нымклэ федеральнэ ыкълэ Адыгэ Республикэм яхэбзэгъэуцугъэхэр гъэцэклагъэ зэрэхъухэрэм фэгъэхьыгъэ уплъэкълэнхэр Тэхъутэмыкълэе район прокуратурэм зехищэгъагъэх.

Зэфэхьысыжъхэм кызырагъэлъэгъуагъэмклэ, АР-м ихэбзэгъэуцугъэу «Клэлэцылкълэ ибэхэр япчъагъэ емылытыгъэу зыплурэ унагъохэм мазэ къэс къатэфэрэ тынхэр алэкълэгъэхъэгъэныр ыкълэ фэгъэклотэныгъэхэр афэшлыгъэнхэр» зыфиорэм кызырэдильытэу, клэлэцылкълэ ибэхэр зыплурэ унагъохэу Тэхъутэмыкълэе районым щыпсэухэрэм медицинэ лэпылэгъу къаызытыщт врачхэр ямылпхыгъэхэу кыхагъэщыгъ.

Клэлэцылкълэ ибэхэр зыплурэ, джаш фэдэу сабыищ ыкълэ нахыбэ зилэ ны-тыхэм фэгъэклотэныгъэу ялэхэр зыфэдэхэр зерамышлэрэм кыхэкълэу къэралыгъо ыкълэ муниципальнэ къулыкълухэм

зафагъэзэнэу хъурэп. Ащ даклоу Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэу кыддэлытэ клэлэцылкълэ ибэхэр зыплурэ ыкълэ сабыибэ зилэ унагъохэм социальнэ лэпылэгъу аратын зэрэфаер, ащ хэхъэх ахъщэ лэпылэгъур, хъакулахъхэм альэныкъокълэ фэгъэклотэныгъэхэр ыкълэ мэкълумэщ хызмэштлэлэ кызылэуахынымклэ лэпылэгъур, псэуплэ зэрагъэгъотынымклэ ыкълэ ашлынымклэ социальнэ тынхэр ягъэгъотыгъэнхэр, лэзэплэ-зыгъэпсэфыплэ учреждениехэм клонхэмклэ путевкэ ятыгъэныр, къэралыгъо ыкълэ муниципальнэ лэзэплэ учреждениехэм ыпклэ хэмылэу къащылэзэнхэр, нэмыкълэхэри.

Клэлэцылкълэ ибэхэр зыплурэ ыкълэ сабыищ е нахыбэ зилэ унагъохэм социальнэ лэпылэгъоу ыкълэ нэмыкълэ фытыныгъэу ялэхэр аукълэхэмэ, Тэхъутэмыкълэе районым ипрокуратурэ зыфагъэзэн альэ-кълэщт. Хэбзэгъэуцугъэу щылэхэр кыдалытэзэ цыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнымклэ ищыклагъэр зэкълэ афагъэцэкълэщт.

Цыфым ыцлэ ежъ зыфешлыжы

Пцлэ къахэнэжмэ

лэшлэгумэ

Шылена ащ нахъ насып!
Ахэтынкли хъун силэгумэ
Ащ фэдэ шытхъум нэсын.
Нафэ къашлышт ар

ильэсмэ,

Лэшлэгумэ къагъэлэгъошт.
Ухэтми ащ зыфэбгъэпсмэ,
Уигъашлэ нахъ гушлогъошт.

КЪУМПИЛ Къадырбэч.

Ары, ильэсхэм, лэшлэгумэ нафэ къашлы шушлагъэр зэрэмыклогъэр, хэти шэлэфэ ылэжыгъэр мылку шхьалэу кыи зэрэфэнэжырэр.

Пэшлорыгъэшэу тигъэзет-еджэхэр зэрэщыдгъэгъозэгъагъэхэу, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Шэрджэсым язаслуженнэ журналистэу, лъэпкъ гъээтэу «Адыгэ макъэм» иредактор шхьалэ-щытхъу Хьаклэмызэ Биолэт ишлэжъ зэрагъэлэплэрэм ишы-хъатэу, ар зыщыпсэуштыгъэ унэм Юныггом и 16-м шлэжъ пхъэмбгъу кыищыфызэлэуахыгъ. Мы лфотхьабзэм фэгъэхьыгъэ цыф зэхэхэм хэлэжыагъэх Биолэт ильэс зэфэшхьафхэм лф дэзышлагъэхэр, иныбджэгъухэр, икьоджэгъухэр, хэбзэ кыулыкъушлэхэр. Зэхэхэр зери-щагъ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналисткэу Тлэшъу Светланэ.

Зэхэхэм апэ гуцылэр щыра-тыгъ Адыгэ Республикэм лъэпкъ лфхэмклэ, лэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет итхьаматэу **Шхьэлэхьэ Аскэр**. Ащ игуцылэхэм къащыхыгъэщыгъ Адыгэ Республикэм и Ллэшхъэу Тхьаклу-щынэ Аслан зэхэхэм хэлэ-жъэхэрэм, зэлъашлэрэ журна-листэу, общественнэ лфышлэ-шхоу щытыгъэ Хьаклэмызэ Биолэт ишлэжъ зыгъэлэплэрэ пстэуми шуфэс къазэрарихы-рэр, ащ фэдэ цыфхэм лъэп-кыр кыи зэрэагъэбаирэр, тары-гушхон зэрэфаер.

— Ищылэныгъэ ильэпкъ, исэ-нэхъат афэзыгъэлэжыгъэ Хьаклэмызэ Биолэт ишлэжъ тэгъэ-лэплэ, — кыищылауагъ зэхэхэм Шхьэлэхьэ Аскэр. — Биолэт Адыгеим имызакъоу, ткъош республикэхэм, лэклиб-быми ащызылэащытхъу. Ащ ихьатырклэ, ар икляклогъу адыгэ республикэм язэхэт номер-хэр къыдагъэкыхэу рагъэжыагъ, непи ар лъагъэклогъу. Сэ Биолэт лф дэсшлэнэу хъугъэп, ау

дэгъоу сшлэщытхъу. Непэ мы лфотхьабзэу тызыхэлэжырэр цыфым ишушлагъэ зэрэмыклогъэрэм ищыс.

А гуцылэхэм ауж Шхьэлэхьэ Аскэррэ Биолэт ильэс 40-м зыдэпсэугъэ ишхьэгъусэу Джанпагорэ шлэжъ пхъэмбгъум техьогъэ шэкыр кыи тырахи цыфэу зэхэхэм къеклогъагъэхэм нэгухыгъэу къахэлэагъ Биолэт. Мы чыплэм нэпсыхэр зыфэмылэжагъэхэри кыитхэклыгъэх. А сурэтым нэбгырэ пэлчъ гукъэклыжъ горэхэм къафищагъ, ау пстэуми анэгухэм рэзэныгъэр къаклэщытхъу.

Шлэжъ пхъэмбгъум къэгагъэхэр зыкларалхьэхэм ыуж зэхэхэр зезыщыгъэ Тлэшъу Светланэ гуцылэр ритыгъ Мыеклопэ къэлэ администрацием ипашэу **А. Наролиным**.

— Журналист лэпэлэсэм ишлэжъ дгъэлэплэзэ, мы лфотхьабзэм тыхэлэжъ, — кыи-лауагъ ащ. — Биолэт зышлэщытхъу кыи зэрэагъэщырэмклэ, Адыгеим и журналистикэ ащ чы-плэшлу щыубытыгъ, исэнэхъат хэшлыкышхо фырилагъ, рес-публикэ гъээтэмы хэхьоныгъэ ышыным, нахьыбэмэ ар алу-клэным лфышхо дишлагъ. Биолэт игугъу зышыхэрэм зэ-клэми ар шыпкъагъэ зыхэ-лыгъэ цыфэу, цыхьэшлэгъоу, лфышлэклогъу, фэлэжышты-клэ хэти лэпылэгъу фэхъуным фэхьазырыгъэу кыи хэгъэщы. Арэуштэу ар цыфхэм агу бэрэ ерэлъ.

Биолэт ильэс пчъагъэхэм къаклол цышылэжыгъэ, ыклогъу ишлэныгъи зыхылхьэгъэ лъэпкъ гъээтэу «Адыгэ макъэм» зэдзэклэнымклэ иотдел иредакторэу **Тхьаркъохьэ Сафьет** редакцием шылажъэхэрэм агухэм къарыгушылыкыгъ. Биолэт ищыфыгъэ, гумэклэу, ренэу шу ышлэ шлоигъоу зэрэ-псэуштыгъэр ащ игуцылэхэм,

игукъэклыжыхэм къахэщыгъ.

— Биолэт шлэжъ пхъэмбгъу

кыищыфэлэуштын зэхъум, редак-цием шылажъэхэрэмклэ тлэклэ тыгумэклэщытхъу лфотхьабзэр зэрэхъуштыр тымышлэу, сыда-плэмэ тиредактор шу дэдэ тлэгъуштыгъ, — кыи-лауагъ Сафьет. — Биолэт лэшхъэтет къодыгъэп, цыф гумэклэу, гумыпсэфэу щытыгъ. Щэджэгъуашхэ клогъэу пшлэшлэу, кыи гъээжыштыгъ, тэри «гу-мызагъэ къэклогъыгъ» тлэщыгъ тысэмэркъэузэ. Мафэ горэм Биолэт зезгъэтлупшынуу ыджэ-сычлэхьагъ. Ау «дэгъу, усэ-тлупшы» ылоу сыкычлэмытлуп-шыжыгъэу, сызыгъэгумэклэу кыи клогъушлэу. Сянэ сымэджэ-щым кыи члэсщыжынышлэ, къуа-джэм зэрэсщэжыштыр зесэлэм, редакцием имашинэ кыисити-сигъэжыжыгъагъ. «Ар ащ фэдиз лф екъуа?» зылони кыи клогъушлэу, ау мыщ дэжымы кыи хэзгъэ-щы сшлоигъор цыфым игуфэба-гъэ, нэмыклым уфэгумэклэным, ащ игумэклэ кыи пшлэшлэу, зэхэлэплэным мэхъанэшхо зэрэ-лэр ары. Редакцием шылажъ-хэу зыщыпсэуштыгъ унэ зымылэ-хэм апае Биолэт кабинеты-бэмэ ачлэхьагъ, пчъабэмэ ате-уагъ. Тыфэраз Биолэт, тэ ар бэрэ тыгу къэклыжы. Кыи клогъушлэу ащ игогу рыклон-хэу тафэлэа.

Республикэ гъээтетитум яре-дактор шхьалэу лф зэдашлагъ Биолэтрэ **А. Пренкэмрэ**. Зэ-лфшлэгъухэу зэрэщытыгъэхэм имызакъоу, ныбджэгъу зэфы-щытыкли зэфыралагъ.

— Биолэт купклэ куу зилэ цыфэу, удэгущылэклэ гъэшлэ-гъонэу щытыгъ, — кыи-лауагъ ащ гуцылэр зыратым. — Сщы-гъупшэжырэл мафэ горэм сы-мыгъотэу шулкаерэ сылхьыгъ-гъэу, нэгъум сызылоклэм зыуж-итыгъэу кыи силогъагъэр: къо-джэ цыклогъу гупчэм пэлудзыгъэм кыи клогъушлэу пшэжыжыгъэу дэ-

гъоу еджаплэм щеджагъэр ин-ститутым члэхьан, ар етланэ специалист ныбжыклогъу а кыи-зидиклыгъэ чылэм клогъын зэ-рэфар апшэрэ еджаплэм иректор филолэгу арыгъэ. Ащ фэдэ шушлэгъабэ Биолэт илагъ. Зыгорэхэр дунаим зе-хыжыхэлэ машинэ дэгъухэр, унэ зэтетышхохэр къагъанэх. Ау цыфым анахъ мылку шхьалэу кыи гъэнэн ылэклыштыр шулэу игугъу зэрэшлыжыштыр лфшлагъэр, лэжыгъэр ары. Ар Биолэт кыи гъэнагъ, ащ мэхъанэшхо ил ильфыгъэхэмкли, илэклогъу.

1975-рэ ильэсым кыищегъэ-жыагъэу Хьаклэмызэхэм яуна-гъо зыщыпсэурэ унэм къады-члэхьан, ягъунэгъухэм ащыщы-бэхэри зэхэхэм къеклогъа-гъэх. Ахэм ачлэклэ кыи гъушлэгъэ **Г.Р. Орловская** Биолэт, ащ ишхьэгъусэу Жене (Джанпаго) мы унэм кыи члэмыхьахьэзи зэрэзэрэшлэщытыгъэхэр, зэгъунэ-гъухэу зэрэпсэуштыгъэхэр, Биолэтрэ Женерэ яджэгъу гум кыи нэгъуу ышнахыжыгъэу Хьаклэмызэ Рэщыдэ зэрафишлыгъа-гъэр, адыгэ джэгъу дахэ апэ-рэу бэмэ зэралэгъуагъэр кыи лотэжыгъ.

Хьаклэмызэ Биолэт зыщыщ-шапсыгъэхэр, пнэхэхэхэр, куп-шуклае хъоу зэхэхэм щытлэгъ-гъуагъ. Ахэм ачлэклэ гуцылэр-ыштагъ илфшлэклэ зыщытхъу чыжыгъу лугъэу, Адыгэ Респу-бликэм мэкъу-мэщымклэ имини-стрэщытыгъэу **Шхьэлэхьэ Шы-рахьмэт**.

— Биолэт лф дэсшлагъэп,

ау дэгъоу тызэрэшлэщытхъу. Мэ-къумэщ хызымэтым игъэхьа-гъэхэр гъээтэ нэклэбгъохэм игъэклогъуагъэу кыи щылауатэщы-гъэти, бэрэ тисовхоз къакло-щытыгъ. Цыфхэм ахэхьэщытыгъ, ящылэклэ-псэулэ клогъушлэщытыгъ, ныбжыклогъу ренэу арилощытыгъ еджэнхэ зэрэфаер.

Тикъоджэдэхэр щыгъуазэх

непэ клогъу лфотхьабзэм. Ахэм ачлэклэ мы шлэжъ пхъэмбгъум икыи зэлэушын пыллыгъэхэм зэ-клэми «тхьашъуегъэпсэу» шло-сэлэ, Хьаклэмызэ ллакъом ты-фэлэа Биолэт ищытхъу ха-гъэхьонэу.

Адыгэ клэпэгъэдэжэ колле-джым ипашэу **Ацумыжъ Каз-бек** игуцылэхэм Биолэт лэ-ныкыуабэхэмклэ уанэу кыи-ра-гъэуоштыгъ: истудентыгъуи, илфшлэгъу ильэсхэри, щылэ-гъэм фырилэгъэ еплыклогъуи... — Биолэт анахъ студент

хъупхъэу училищым члэсыгъэ-хэм ащыщыгъ. Непэ ащ фэгъэ-хыгъэу бэ къэплон плэклы-щытхъу, ау ар зыфэдэ шып-къагъэр кыи лотыклогъуштыгъ. Адыгэ адыгабзэ зымышлэхэ-рэм яныдэлфыбзэ алулхьа-гъэным, гъээтэти ащклэ лэпы-лэгъу кыи зыфэгъэхьыгъэным Биолэт икляклогъуагъ. Комсомо-лым и Комитет лф щызэдэт-шлэнэу хъугъэш, сэшлэ Биолэт-лэуныгъэ лфшлэным зэрэ-фитегъэпсыхьэгъагъэр. Литературэр пштэмэ, Биолэт сэмэркъээр ыгъэфедзэ, щылэ-ныгъэм кыи ныгъоу тызыщыри-хьыллэхэр дэгъоу кыи тынхэ ылэклыштыгъ. А лэпэлэсэныгъэр ащ шигъэфедэщытыгъ радио-м Жэнэ Кыи рымызэ игуадзэу шылажъ зэхъуми, ахэм я «Гум-загъэ» цыфхэр къэжэщытыгъэх. Лэшэу тафэраз непэрэ лф-тхьабзэм изэхэхаклогъэм.

Биолэт игупсэхэм ачлэклэ гуцылэр зыштэгъэ **Джанпаго**, бзылфыгъэ гумэхэгъэр кыи зы-тезымыгъаглоу цыфхэм гушлу-бзыоу, нэгухыгъэу апэгъоклы-щытыгъэм, ишхьэгъусэу ишлэжъ зыгъэлэплэу мы зэхэхэм къе-

клогъагъэхэм зэклэми, пстэу-ми апэу «Адыгэ макъэм» ире-дакциеу лфотхьабзэм клэщаклогъу фэхъугъэм, хэбзэ кыи кыу-шлэхэм къащегъэжыагъэу гъунэ-гъухэм анэсыжыгъэу, зэрэфэ-разэхэр кыи лауагъ, яунагъохэм псауныгъэ арылгъу бэрэ псэ-унхэу къафэлэлауагъ.

Зэхэхэр заухымы цыфхэр зэхэмыклогъуагъэу шулкаерэ зэ-хэтыгъэх. Ащи нафэ кыи шы-щытыгъ мы лфотхьабзэм къе-клогъагъэ пэлчъ ыгуклэ Биолэт зэрэпэлэагъагъэр, зэрэфэ-рэзагъэр. Етлани бэмэ гу зы-лэагъагъэр кыи гъушлэгъэхэм нэ-шлэшлыгъэ-шъорышлыгъэ ахэ-мылэу, гум кыи кыи гъушлы-лэхэр кыи зэралэуагъэр ары. Арэ-уштыгъу цыфхэм уашлэшлыныр, уагъэлэплэныр бэмэ ауас. А зэпстэур Биолэт кыи лэжыгъ.

ЖАКЛЭМЫКЪО Аминэт.

Сурэтхэр Емтыль Нурбий тырихыгъэх.

Ятэ зэрэадыгэр ащыгъупшэрэп

Зигугъу къэсшышт зэшитлум, тикъуаджэу Къэзэныкъоежъым къышхыгъуэхэу Пэнэшъу Нухэрэ (Мам) Заурбэчрэ (Цип) афэгъэхыгъэ тхыгъэ гъэзетым къызгъахъу къыхэклыгъ, Къэзэныкъуае фэгъэхыгъэ ситхылъи къыдэхъагъ. Сироманэу «Хъадырыхэ гъогу» зыфи-лорэм ары лъапсэу фэхъугъэр.

А зэшитлур Хэгъэгу ззошхом илъэхъан пным гохъагъэхэм, ащ лэф фэзышлагъэхэм ащы-ших. Нухэ Теуцожь районым ибургомистрагъ, Заурбэч губгъо жандармериём ипэшагъ.

Хэгъэгум зыкыб фэзыгъэ-загъэм, пным гохъагъэм, лэф фэзышлагъэм сьд фэдэ ушъхъа-гъу шьлэм фэгъэгъугъуай, ащ фэдэ цыфым нэлэ рахызэ къахы. Арышъ, а зэшитлуми ашлагъэр афэгъэгъугъуай, ау ащылэныгъэ гъогу узырыплэр-рэм, «Хэта нахъ мысэр?» зы-фэлошт упчлэр шъхъэм къехъэ.

А зэшитлум язэу Нухэ фэгъэхыгъэу джы сызшыгъуазэ хъугъэм, мы ситхыгъэ къышхы-лотэщтым сынэмысызэ, пным гохъаным лъапсэу фэхъугъэм джыри зэ гъэзетеджэхэр шы-гъэгъозэжъхэмэ сшлөгъу.

Нухэрэ Заурбэчрэ ятэу Ис-хъакъ ефэндьштыгъ. Совет хабзэм пэшлуклорэ ефэндмэ ащышхыгъэп, Октябрэ революци-ем, Совет хабзэм, коммунист-хэм ядахэ ылоу усэхэр зэхиль-хэщтыгъэх, гъэзетым къыхиу-тыштыгъ. Ащ фэш «ефэнд боль-шевик» алуи ефэндьгъор лыхы-гъагъ. Къэзэадыгъэу лэф ышлэ-штыгъ. Ау лажъэ зили зимыли зэдагъаглозэ 1937 — 1940-рэ илъэхъэм ефэндхэр Сыбыр ра-хыгъэ зэхъум, Исхъакъ къа-гъэнэныя, дащыгъагъ. Ау зид-жэуап къэгъотыгъуаер «наро-дым ипыеу» алуи, Исхъакъ ипсэогъугъэ Кулацэу (Хъакуры-нэхъаблэ къышхыгъу, Сиху-мэ япху) еджаки тхакли зы-мышлэрэ адыгэ бзылфыгъэ къызэрыклор бзэгъу зыхыгъэ-хэм, ил гъусэ фэзышхыгъэхэм ралолэнэу къагъотыгъэр джа-ры. Зыдащыхэм ыуж Исхъакъи, Кулаци ами-апси къэужыгъэп, чыгъур зэгъи дэфагъэхэ фэ-дэу клодыгъэх. Сыбыр намыгъэ-сыгъэнхэкли мэхъу. Сьд апаль-хъагъэм, «народым ипыйхэу» алуи клэлитлум яти, яни дащы-гъэх, ау зэшитлум сыда ла-жъэу ялагъэр? Нэпч рафэхы,

«народым ипыйхэм акъох» ало-зэ, гүфит-шъхъафитэу гушылэн-хэ, псэунхэ фимытхэу агу ра-гъэлэжыгъэх.

Нухэ клэлэегъэджагъ, уры-сыбзэр дэгъоу ышлэу клэлэ-егъэджэ дэгъоу ары игугъу зэрэшлштыгъэр. Ау «народым ипыйхэм» акъо советскэ клэлэ-цыклхэр рырагъэджэныгъэхэ?! Еджаплэм къычлагъэклыгъ. За-урбэч хы флотым хэтыгъ, ау «народым ипыйхэм» акъо Со-ветскэ къухъэм рагъэсына, чы-ригъэхъанкли мэхъуба! Къуа-джэм щыщ бзэгъухэхэр час-тым тхэхэзэ къыхарарагъэклыгъ. Ростов дэт еджаплэр къыухы-гъэу юристыгъэми, зы мафи исэнэхъатклэ лэф рагъэшлагъэп. Ащыщыгъуэхэп, ямыхъа-хэмклэ агъэмысэхы, хъапсым члагъэтлэхъагъэх. Нэмыцхэр арых ащ къычлэзытлупщыжы-гъэхэр.

Тидзэхэм нэмыцхэр къызэ-клафэжъхэ зэхъум, зэшитлум ашъхэ рахыжъэжыгъагъ. За-ор зауым, Заурбэч тыхэм къалэклэфэжыгъагъ, урыс гене-ралэу Шкуро, адыгэ генералэу Хъаныкъом ягъусэу инджылыз-хэм тыхэм къаратыжыгъэу ары алоштыгъэр, Пэнэжыкъуае къаши Ростов къыкыгъэ дзэ трибуналым илоф щилогъагъ, ук! тырилъхъагъагъ. Ау Нухэ тых-хэм къалэклэфэжыгъагъэп, Ин-джылызым (Англием) къынэгъагъ. Ащ псэогъу щырилэ хъугъагъ, лфыгъэхэри шигъотыгъэх.

Ары джы ситхыгъэ къы-щыслюатэмэ сшлөгъор. Бэмы-шлэу шынахыкыгъэ Мухъдинэ, Адыгэкалэ дэсым, ыкьоу Къэп-лан ипсэогъу кыгъоу Англием клөгъагъэ. Нухэ ишхыгъэусэ-щтыгъэу Гъобэкъуае щышхыгъэм фигогыгъэ шъаомрэ (Ким), пшашъэмрэ (Биб) ятэ письмэ-хэр къафигъэхышхыгъэти, иад-рес къалихы, Нухэ хэклыгъэхэм ащышхэм залуигъэклагъ. Зышхы-гъуазэ хъугъэмклэ, Нухэ псэо-гъу фэхъугъэр поляк бзылф-ыгъ, ащ лфыгъитф фиго-гыгъ — къуипллырэ зы пхъурэ. Ыкьохэм цлэу афиусыгъэхэр адыгацлэх плөми хъушт, зы нэб-гырэ нэмыклым. Анахыжъым, 1946-рэ илъэсым къыфэхъу-гъэм Казбек, ащ къыкылэлы-клогъэрэм Джамбек, Алик, Сти-вен, пшашъэм Сусан.

Къэплланрэ ипсэогъурэ зы-луклагъэхэр анахыжъэу Каз-бек ары. Ари джы Лондон щы-псэужырэп, Манчестер бын-унагъо илэу дэс, лэф щешлэ. Хъаклэхэр къызэрэфэклэагъэм-клэ макъэ зырагъэлум къэкло-гъагъ. Ащ къазэрафилоагъэм-клэ, ятэ зэрэадыгэр ешлэ, ятэ ыльэкъуацлэклэ Пэнэшъуклэ ащ хэклыгъэхэр зэклэ атхы. Зэ-цыклум ятэ адыгабзэ, уры-сыбзэ аригъашлэмэ шлөгъоу пыллыгъ, ау адыгабзэмклэ къы-дэхъугъэ шьлэп, урысыбзэр дэгъоу ымышлэрэми, ащклэ тлэклэ-шъоклхэр къылотэнхэу клалэм ешлэ.

Джанбек, 1949-рэ илъэсым къэхъугъэр, Америкэм щэпсэу. Стивен Лондон щыпсэуштыгъ, ау дунаим ехыжыгъ. Алик Канадэ щэпсэу. Сусанэ уна-гъо, лфыгъэхэр илэх. Нухэ 1986-рэ илъэсым, илъэс 72-рэ ыныбжъэу, дунаим ехыжыгъ. Казбек къызэрарилуагъэмклэ, ятэ Англием щытхъагъэп, ин-джылызыбзэ зэрымшлэрэм лэф зышхышлэн ыгъотынымклэ иягъэ къеклыштыгъ. Нэужым зэригъэ-шлэгъагъэ, клэлэегъаджэу лэф ышлэу ригъэжъэагъ, ау бзэр дэгъоу умышлэу клалэхэр ебгъэ-джэнхэ плэклына, щигъэзыен фаеу хъугъагъэ. Анахъ къын къышхышхыгъэр къызшыгъу-гъэ къуаджэм, игупсэ чыплэ-хэм, илъэпкъэгъухэм аклэры-чыгъэ зэрэхъугъэр ары. На-фэба, лфыгъэу къыщинагъэ-хэм афэзэщызэ, янэплэгъу клэ-хъопсызэ, игъашлэ Нухэ къы-хыгъ.

Ар къеушыхъаты Нухэ ыкьоу Кимэ письмэу къыфи-гъэхыгъэмэ ащыщ горэм хэ-гъогу зэрысым щылаклэу щы-рилэм имэфитлэ нахы къызшы-хъугъэ, игупсэ чыплэ изы мафэ нахъ къыштэщтыгъэу къызэрэ-щитхырэм.

Ары, лъэбэкъу пхэнджэу, хэ-укъоныгъэу пшыгъэм нэужым лъэшэу урыклэгъожъэу бэрэ къыхэклы. Ащ ишыхъат Нухэ къехъулагъэу къэслотэгъэ къэ-барыр.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

«ЖЪОГЪОБЫНЫМ» ИКІЭТХЭГЪУ

Клэтхапклэр сомэ 23-рэ

Клэлэцыклумэ апае къыдэклы-рэ журналэу «Жъогъобыным» икІэтхэн макло. Ылпэрэ илъэс-хэм ялытыгъэмэ, клэтхапклэм сомищ фэдиз хэхъагъ, нэмы-клэу къэплон хъумэ, сомэ 22-рэ чапыч 55-рэ хъугъэ.

къышхуфэдгъэхыжыкын фае. Ащ ишы-клагъэх ИНН-клэ заджэхэрэм, «Страхо-вое свидетельство» зыфилорэм ксе-роксклэ атыхыгъэхэр. Ахэр клэлэеджа-клогъэм, зэкІ плөми хъунэу, ял, ау ащ фэдэ зимылэхэм янэми ятэми ащ фэдэхэу ялэхэм атыхыгъэхэр къытфагъэхыхэмэ хъушт. Ахэм аклыгъун фае ным е тым ипас-порт тыхыгъэри. Шъушымыгъупшэн фаер паспортыр къезытыгъэр (МВД-р), къызшыратыгъэ илъэ-сыр, мазэр, мафэр итынхэ зэ-рэфар ары.

Тыхыгъэхэр мынхэми, ащ елытыгъэмэ, ахъэу тефэрэр мэкІэ дэдэп. Шъуитхыгъэхэр, шъуикартхэр къызэрэфэжъугъэ-хыгъэхэм ахъэу тефагъэм нахы-бэщт. Зигугъу къэтшыгъэхэм афэдэ-хэр къытфэзыгъэхыгъэхэм ахъэу зы-фамыгъэхыгъэ къахэклымэ, макъэ къы-тыгъэлумэ дэгъу. Зытэхъухъагъэм тыклэ-упчлэщт.

Шъуитхыгъэхэр къыздэжъугъэхышхыгъэ: **г. Майкоп, ул. Советская, 217, ре-дакция журнала «Жъогъобын» («Со-звездие»).**

Ныбджэгъу цыклхэр, шъуитхыгъэхэм тыкыжэ. Шъукытфатх, шъуедж шъош пае къыдэклырэ журналым.

Журналэу «Жъогъобыным» иредатор.

СЭМЭРКЪЭУМ ИКЪОГЪУП

Аенасын, а хъэри!

Мыекъуапэ дэс клалэр, лэф шызы-шлэрэр янэ дэжэ зэрэклорэр шломаклэу ренэу къетхъаусыхыллэти, шэмбэт мафэм клонэу рихъухъагъ, ау лэнэклэу янэ дэжэ клоштэп ныла! Фыхышхыгъэ зэри-щэфышт ахъшэм шъхъасыгъ. Етхъагъэп-цлэклэнэу ыгу къэклыгъ.

Шыхам унэм зехъэм, гушлэзэ къы-пэгъоклыгъ:

— Тхъакъысати, сишъау, укъэклуа-гъэмэ, бэрэ сыкъыжоагъ.

— Усшыгъупшэу зы мафи къыхэклы-

рэп, нан,— Шыхам янэ лаллэ рищэ-кылыгъ.— Сшъхъэ хэгъэнагъ, уахътэ хэз-гъуатэрэп нахъ. — Етланэ ышнахыкыгъэу къыдэплэыеу шытым зыфигъэзагъ. — Моу унэм икІи тэнэ къыфэсхыгъэ шхы-ныгъохэр зэрылхэ лалъмэкъыр лъэгъуцэм тет пхъэнтлэклум тельышъ, къахыжъ.

Клалэр унэм икыгъ, ау зи ымылгыгъэу къыхъажыгъ.

— Сыда адэ ослугъэр зыклэмыгъэцэ-клагъэр, шъхъэубат, — Шыхам клалэм техъупклагъ.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр

— Пхъэнтлэклум зи тельэп.
— Унэшъау умышлэгъоу, — зыпыгу-бжыкыгъэ Шыхам унэм икыгъ. Хъэу пчъэ лъапсэм щылым лъакъоклэ едыси, пцлэукаеу ыгъэпцлэугъ.

— Сыда ащ фэдизэу хъэм угу зэ-ребгъагъэр, пцлэукаеу къэбгъэпцлэугъ? — ылауагъ ным ыкьо унэм къызехъа-жыкым.

— Ащ ышлагъэмклэ сыукыпэнэу ары ифэшьуашэр, — зеухыжы Шы-хъам. — Кыпфэсхыгъэ шхыныгъо хъушэр ышхыгъ.

Аенасын, а «хъэри»! Ары мы-хъугъэмэ...

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Зэпыугъо фэхъугъэп

2013-рэ илъэсым ишышхъэлэу мазэ Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд къытлуп-щырэ пенсиехэмрэ пособие-хэмрэ ятын зэпыугъо фэмы-хъоу игъом Адыгэ Республи-кэм щыгъэцэклагъэ хъугъэ.

УФ-м Пенсиехэмклэ ифонд ибюд-жет къыхэклырэ пенсиехэмрэ по-собиехэмрэ Адыгеим ис нэбгырэ 121816-мэ алоклэ, регионым щыпсэурэ цыфхэм япроцент 27,4-рэ ар мэхъу. Шышхъэлэу закъом Пенсиехэмклэ фондым Адыгэ Республикэмклэ и Къутамэ пенсионерхэм ыкли фгъэ-клотэныгъэ зылэхэм сомэ миллиард 1,2-рэ аритыгъ. Мэзиим къыклоцІ а пчъагъэр миллиарди 9 мэхъу.

Илъэсэу тызыхэтым имэзэе ыкли имэлылфэгъу мазэхэм тикъэралыгъо исхэм лощлэнымклэ япенсиехэм про-центи 6,6-рэ ыкли проценти 3,3-рэ ахэхъагъ. Мэлылфэгъум и 1-м къы-щегъэжъагъэу социальнэ пенсиехэр процент 1,81-клэ къалэтыгъэх.

Джащ фэдэу шышхъэлум къыще-гъэжъагъэу лэф зылэрэ пенсионер-хэм аратырэми къыхэхъагъ, респуб-ликэм щыпсэурэ нэбгырэ 30400-рэ ащ къыхиубытагъ. Адыгеим щыпсэу-хэрэм япенсие гурытымклэ сомИ 123,9-рэ къыхэхъагъ. Пенсиехэм ахэ-гъэхъогъэнымклэ ахъшэу тедзэу ящы-клэгъэ сомэ миллиони 4 фэдизыр Пенсиехэмклэ фондым и Къутамэу республикэм щылэм ибюджет къыды-хэлпытагъэу щытыгъ.

Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд Адыгэ Республикэмклэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу.

Ныдэлъф мэкъамэхэм ялъагъу

Француз композиторэу О. Онеггер игушылэхэу «Теубытэгъэ ин фыуимылэу дунаим зыпари кы-
цыбдэхуштыгъэ» зыфилохэрэр сициланыгъэкӀэ
аныхъ мэхъанэшхо зилэ гушылэхэу хуугъэх.
Гъэсэныгъэ дэгъу зэзгъэгъотын зэрэслъэкӀыгъэм,
профессиональнэ композитор сызэрэхугъэм
апае насыпышлюу зысэлъытэжы. «Цыфым ежъ
ициланыгъэ рэзэныгъэ хегъуатэмэ, насыпышлюу
зылътэжынын фае» зэралорэм сыккыпкырыкӀы-
зэ къасломэ сшлоигъу: гуетыныгъэ ин фысилэу,
аужырэ нотэр сыгукӀэ сырыразэу зыстхыжыкӀэ
ыкӀи а усэр цыфхэм алылэсэу агу зырихыкӀэ,
джащыгъум сынасыпышлэу. Ау ащ фэдэ уахътэм
бэл ыкӀудыирэр, арышъ, сызфэмырзэжыгъу
кыизэрэхэкӀырэр нахъыб.

Сурэтым итхэр (сэмэгумкӀэ къебгъэжынышъ): Аслъан-
рэ ышнахыжыгъу Шыхамрэ; 1956-рэ ильэсым къалэу
Гуково щатырахыгъ.

КӀэлэцыкӀугъомрэ ныбжыкӀэгъумрэ

Хэтрэ цыфи дунаим зэрэ-
тетыр кыгурылоу зыщыргъэ-
жэрэ пӀалэ ил. Ильэси 4 сы-
ныбжыгъэр ыкӀи гъунэгъу къуа-
джэхэм адэс ялахылхэм е
яныбджэгъухэм адэжъ цыф-
хэр лъэсэу зыщыкӀоштыгъэхэ
уахътэр ары снапэрэ гукъэ-
кыжыгъэр зэпхыгъэхэр.

КӀымэфэ мѣфагъ, тьдэкӀэ
уплъагъэми лъакъо зыхэмы-
цогъэ осыр тельыгъ. Къуаджэу
Адэмые тилахылэу дэсхэм
адэжъ тыкыкыжыгъыгъэхэ, сят-
э ыплӀэу силъэу сыхыштыгъ.
Бэрэ тыкӀуагъэу кыссыхыгъ.
ШункӀ хъоу фежыагъ. Къуты-
рым тызынэсым, аныхъ унэ бла-
гъэхэм ащыц горэм ишъханы-
гъупчъэ сятэ теуагъ. Ащ кып-
лыгъэ бзылфыгъэм унэм ты-
ригъэблэгъагъ. Дэгъоу сыгу къэ-
кыжыгъэ цъ къэщыгъаӀэ кыиз-
рэситыгъагъэр. Джащ кыщэ-
гъэжыгъэу сыкӀэзыуцухэрэ
дунаир кыизгурылоным сыпы-
лэу езгъэжыагъ, бэ сыгу къэ-
кыжыгъэрэри, къэсӀотэн слъэ-
кыштыри.

Зэо лъэхъэнэ кыным сы-
кӀэхугъ. 1943-рэ ильэсым
ибжыхыагъ. СицикӀугъор зыщы-
кӀуагъэр къуаджэу Джэдже-
хъабл. Псыхъо цыкӀоу Мартэ
инэкӀкӀ лъагъ километриц фэ-
дизэу ар пэлъу. Гъатхэр кы-
зыхъэкӀэ ар кыдэкӀыштыгъэ,
кытпӀэблэгъэ мэзым кыкӀао-
штыгъэ. Чыгхэр псым хэты-
штыгъэх, тэ, кӀэлэцыкӀухэм,
тшӀогъэшӀэгъонэу ащ бэрэ те-
плыштыгъэ. Чыопсым идэха-
гъэ икӀэтхынан зипшъэрылтыр
ыкӀи ащ фытегъэпсыхыагъэхэр
тхакӀохэмрэ сурэтышхэмрэ ары,
сэ сыгу пӀэблэгъэ сикъогъулэ,
сыкӀызыштыгъэу чыпӀэр сиусэ-
хэм ахэлъ мэкъамэхэмкӀэ къэ-
стыгъ.

Мэсхуэдэ ыкӀо Къасимэ я
ХӀХ-рэ пӀэшӀэгъум ыкӀэхэм
адэжъ мытхыамыкӀэу псэушты-
гъэ унагъом кыхыуыгъагъ.
Ахэм мэл лӀэхогъу ялагъ, бжъэ-
хуунми пылгыгъэх. Сятэжъ ятэу
Ибрахымэ Чабэм кӀогагъэ.
А лъэхъаным ащ фэдэ зекӀуа-
кӀэм лыгъэ ищыкӀэгъагъ.

Сятэ январэ ятэрэ ныбжы-
кӀэхэу дунаим ехыжыгъэх. Зэ-

шитӀурэ шыпхъуитӀурэ хуэхэу
ибэ хураеу къэнагъэх. Тила-
хылхэм ащыц горэм кӀэлэ-
цыкӀухэр ыплунхэу ыштэгъа-
гъэх ыкӀи мылкъоу ялагъэр
зэкӀэ ежъ зыкӀуилъхыгъагъ.
Ащ кыхыкӀэу тяти ыш-ышы-
пхуэхэми зыпари къалукӀэгъа-
гъэп. Хэти ежъ ышъхъэ шыгу-
гъыжынын фаеу хуугъагъэ.

Сянэрэ сятэрэ я 30-рэ ильэс-
хэр ары кызызэрэцъагъагъэ-
хэр. Сятэ ильэс 30-м шъха-
дэкӀыгъагъ, сянэ ильэс 19
ыныбжыгъы. Ильэс 11-м кы-
кӀоцӀ кӀэхуыгъэх сшыпхуэхэу
Шайдэт, Муслымэт, сыхыгъу
Рэмэзан, Шыхам, Сэламэт,
сэ зэкӀэми санахыкӀагъ.

Тятэ пхъэшӀэ дэгъоу шытыгъ.
Къоджэдэсыбэмэ унэ ашыным-
кӀэ аделагъ, джащ фэдэу фэлэ-
пӀасэу пкыгъоу зэфэшъхаф-
хэри пхъэм хишыкыштыгъэх.
Кызышчыслъэжыгъэрм шегъэжы-
агъэу сьд фэдэрэ локӀи пшъэ-
дэкӀыжъ ыхъэу, нэмыкӀэхэми
афимыгъэгъоу шытыгъ.

Зэгорэм ятӀонэрэ классым
сисэу еджапӀэм идэпкӀ нэмыц
къащ теслӀыхыгъагъ. КӀэлэега-
джэм сятэ филонци кышагъ.
Джащыгъум зэрэклассэу щысэу
сятэ сынэгъушъо кызыреогъа-
гъэр егъэшӀэрэу сыгу кынагъ.
Ащ нэужым егъашӀи ылэ кы-
стырищэежыгъэу къэсшӀэ-
жыгъэрп.

Сянэу Шыринэ Умарэ ыпхъоу
Цуцэ къуаджэу Улапэ кышы-
хуыгъ. Ащ кызызрилӀотэжышты-
гъэмкӀэ, убых лъэпкӀэу зэго-
рэм хы лӀушом чыпсэуштыгъэм
ялӀакъокӀэ шыщыгъэх. Нэужым
яунагъо дащыгъагъ. Ятэу Шы-
ринэ Умарэ шъолъырым дэгъоу
щызэлъашӀэрэ цыфхэм ащы-
щыгъ. ЯхыкӀэщ ренэу цыфыбэ
щызэлӀуӀэщтыгъ. ШыкӀэпщынэм
дежыуштыгъэх ыкӀи кыда-
шъоштыгъэх, таурыхъ зэфэ-
шъхафхэр кышӀауатэщтыгъэх.
Енэгъуагъо сянэ мэкъамэм шӀу-
лэгъоу фишлыгъэр ащ кыще-
жыагъэкӀэ. Ыгу кыдеӀэу кыло-
рэ оредхэм сядӀуныр сикӀэ-
сагъ, джащ фэдэуи фӀэлэпӀасэу
пщынэм кыыригъаӀоштыгъэ.

Нэужым, я 60-рэ ильэсхэм
адэжъ, хэку филармонием
лоф щысшӀэ зэхъум, Адыгеим
икъуаджэхэр къэткӀухыштыгъэх.
Джащыгъум тӀанэ иунэ бэрэ

**Урысые Федерацием, Адыгэ Республикэм,
Къэбартэ-Бэлыкъарым, Пшызэ шъолъыр
искусствэхэмкӀэ язаслуженнэ юфышӀэшхоу,
Урысые Федерацием, Адыгэ Республикэм,
Къэбартэ-Бэлыкъарым, Къэрэцъэ-ЩӀэрджэсым
янароднэ артистэу, Урысые Федерацием ыкӀи
Адыгэ Республикэм яправительствэ ипремие-
хэм ялауреатэу, медалэу «Адыгеим и Щытху-
зехъ» зыфиӀорэр кызыфагъэшъошагъэу, куль-
турэмрэ искусствэмрэкӀэ Краснодар къэра-
лыгъо университетым ипрофессор гъэшӀуа-
гъэу, зэш Соловьевхэм ыкӀи Сединым ацӀэкӀэ
щыт премиехэм ялауреатэу, Дунзэ Адыгэ Ха-
сэм имедаль кызыфагъэшъошагъэу, Теуцожъ
районымрэ къуаджэу Джэджехъаблэрэ яцӀыф
гъэшӀуагъэу, Урысыем икомполиторхэм я
Союз хэтэу Нэхэе Аслъан Къасимэ ыкӀор
кызышхыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхъурэм
ехъуллэу игукъэкӀыжыгъэм ащыц пычыгъохэр
кыхытэутих.**

тыкышчыуцштыгъэ. Лъэшэу
игуаӀэу тыригъэблагъэщтыгъ,
лӀэшлоу пщӀерыхъэщтыгъ ыкӀи
тихыакӀэщтыгъ. Уахътэ тилэу
кызышхыкӀырэм оред кыизэ-
датӀоштыгъ ыкӀи тыкӀашъоштыгъ.
ЗэкӀэ гъунэгъухэр, лӀахылхэр
кызызэрэуӀоштыгъэх, тӀркӀи
ежъхэмкӀи ар мѣфӀкӀ шып-
кӀэ хуштыгъ.

ЫпӀэкӀэ кызызэрэуагъэу, си-
цыкӀугъор зэо ыкӀи зэоуж лъэ-
хъанхэм атефэгъагъ. Цыфхэр
тхыамыкӀэу псэуштыгъэх. Тэ
тиунагъуи ахэм афѣдагъ. Зы-
горэуштыгъ а чыпӀэ зэхъум ты-
хыкӀыжынын пӀае цыкӀуи ини
тылажыштыгъ.

Сысабыгъэти, тиунагъо кы-
нэу тельыр кызыгурылоштыгъэп.
Кысатырэр сшхыти, силэгъу-
хэм садэджэгунэу сахахъэ-
щтыгъ. Я 40-рэ ильэсхэм ыкӀэ-
хэм адэжъ сянэрэ сятэрэ зы-
зэхыкӀыжыгъэ нэуж тиунагъо кы-
хыуыагъэри кызыгурылауагъэп.
Тэ, кӀэлэцыкӀухэм, тятэ тыкы-
дынагъ. Сэ анахыкӀэу сызэрэ-
щытым пӀае зэкӀэми агу кы-
сэгъуштыгъэ, кысфэсакышты-
гъэх. Сятэрэ сӀэрырэ зы унэ
тышчычъыштыгъ, зы лани тызэ-
дыпэсыгъ. Ар лъэшэу сыгу ри-
хыштыгъ. Ау ащ бэ ыкӀудыи-
гъэп, тятэ шъхыгъусэ, тэ нынэ-
пӀос тфэхуыгъэ бзылфыгъэр

тиунэ кыырещѣфэ нэс. Джащ
ыуж зэрэсизакъор кызыгуры-
лауагъ, сшыпхъунахыжыгъэу Шай-
дэтрэ Муслымэтрэ кысфэ-
гумэкӀыштыгъэх нахъ мышӀэ-
ми. Сянэ бэрэ сегупшысэ-
щтыгъ. Тутын гъэгъупӀэм сы-
кӀоти, ышъхъэ сьдӀекӀуаети, си-
нӀэплэгъу чыжыгъу дзыгъэу сянэ
седжэщтыгъ. ЗызгъэгъыкӀыти,
тадэжъ сыкӀэкӀоштыгъэ.

А лъэхъаным ильэсхэм нылӀэп
сыныбжыгъэр, сянэ ифѣбагъэ-
рэ игукӀэгъурэ лъэшэу сачы-
кӀэщтыгъ. Зызгъэбыллынышъ,
зыми ымышӀэу сянэ дэжъ Мые-
кӀуапэ ськлонэу бэрэ сыгу къэ-
кыштыгъ. Сигухэлъ згъэцӀэ-
нэу зэгорэм тесыубытагъ ыкӀи
рулым лусым къэсымыгъашӀэу
хылылэзэщѣ машинэм ситыс-
хыагъ. А машинэу сызэрытис-
хыагъэр МыекӀуапэ кӀоштыгъэ,
исыгъэри тилахылыгъ. Станицэу
Рязанскэм кызышӀэуцум гу
кысылытагъ ыкӀи кысфэгъу-
бжи машинэм сыккыригъэкӀы-
жыгъ. Тигъунэгъу бзылфыгъэу
а лъэхъаным станицэм лоф горэ
щызилэу къэкӀогагъэм тадэжъ
сыккышъжыгъ.

Сьдэу щытми, 1949-рэ ильэ-
сым сшыпхъунахыжыгъэу Шай-
дэт шъѣфэу сянэ дэжъ сищѣ-
агъ. А лъэхъаным шъхыгъусэ
фэхуыгъэм сянэ дӀэсэуштыгъ.

Лъэшэу гушлоу ар кыспэгъо-
кыгъ, ыбгъэ сыкӀиубытагъэу
шъабэу лэ кысщыфэщтыгъэ. Ло
хэлъэп, кӀэлэцыкӀухэм сянэ
кытфэзэщыштыгъэ.

Мэзищѣ сянэ дэжъ сыкӀэ-
тыгъ. Ау ишъхыгъусэ фѣягъэп
сыкӀэнэнэу ыкӀи тӀанэ кыри-
лауагъ сятэ дэжъ сигъэкӀошъы-
нэу. Джащ тетэу сикъуаджэ
къэзгъэзэжыгъ.

Уахътэр къэси еджапӀэм сы-
чӀэхыагъ. Тикласс ныбжъ зѣфэ-
шъхаф зилэ кӀэлэцыкӀухэр щѣ-
джэщтыгъэх. А лъэхъанми непэ
кызынэсыгъэми сыныбджэгъу-
хэу къэнэжыгъ ДжармэкӀо
Рэмэзан, Мыгу Гъэзэуат, Те-
уцожъ Рэджеб ыкӀи нэмыкӀхэр.
Сыныбджэгъухэм тӀэкӀу сана-
хыжыгъэу зэрэщытыгъэм пӀае
зӀэпӀуцужыныгъэ-зӀэгурымы-
лоныгъэ горэ кытхэтэджагъэ-
ми, ахэр ренэу къэсыушхумэ-
щтыгъэх, сакъоуцощтыгъ. Ежъ-
хэри кызызэрэсфэразэхэм кы-
хыкӀэу лӀэшӀу-лӀушӀухэр е хылы-
гъу кысатыштыгъ. Ахэм щыла-
кӀэу ялагъэр бӀэкӀэ нахышӀуыгъ:
зым ятэ еджапӀэм идиректо-
рыгъ, адрэм — къоджэ Со ве-
тым итхыамэтагъ.

Апэрэ кӀэлэегаджэу силэгъэ
ХъэшъхуанэкӀо Фатимэт егъэ-
шӀэрэу сыгу кынагъ. Ар цыф
гукӀэгъу дэдэу щытыгъ ыкӀи
шӀу силъэгъуштыгъ. Ары тхакӀи
еджаки сзэгъэшӀагъэр. Ренэу
седжэныр, сьд фэдэ тхыль-
ми, сикӀэсагъ. Парт чӀэгъым
слъэгъуанджэ тхыльэу тельым
сынэ ренэу зэрэрычъэрэм ащ
гу кылыпӀтэщтыгъ, ау дэгъоу
сызэреджэрэм пӀае кысфис-
гъэгъуштыгъ. СишӀэ шӀэгъошӀоу
щытыгъэти, къауатэрэр псын-
кӀэу сыгу исыубытэщтыгъэ.

ТьеджапӀэ тхыльеджапӀэу илэм
чӀэлъыгъэ тхыльыбэмэ сьдѣж-
агъагъ: КӀэрэщѣ Тембот ирома-
нэу «Насыным игъогу», Лъэу-
стӀан Юсыф и «Къушъхъэр къэ-
нѣфы», джащ фэдэу урыс, со-
ветскэ тхакӀохэм яехэу адыга-
бзӀэкӀэ зерадзӀэкӀыжыгъэхэм.
Тхыльэу сызаджэхэрэм ахэт-
хэу аныхъ сыгу рихыхэрэм
афѣдэ сыхъумэ сшӀоигъоу бэрэ
кыхыкӀыштыгъэ. АужыпкӀэм зэ-
горэм тхакӀо сыхъунэу сыфѣягъ.
Гъатхэм фѣгъэхыгъэ сочине-
ние ттхынэу кызытатым, усэ-
кӀэ ар зэхэслъхыгъагъ. А усэм
пӀае кысщытхыгъагъэх. Ау уса-
кӀо сыхъунымкӀэ шӀоигъоныгъэу
гум кыхыгъагъэм бэ ыкӀу-
дынӀэгъэп. Енэгъуагъо музыхэмкӀэ
шӀульэгъоу ошӀэ-дэмышӀэу сы-
зӀэлъызыштагъэм ар сӀэкӀигъэ-
зыгъэкӀэ.

Тьдэ сыщыӀэми, мэкъамэр
стхыкӀумэ икӀыштыгъэп: жы-
бгъэу кӀепщэрэм, тхыапэу сы-
сыхэрэм, телефон гъучычхэм
къапылукӀырэм — а зэкӀэри
гум лыӀэсырэ макъэхэу кыс-
щыхуштыгъэх.

Район гупчэу щытыгъэ къуа-
джэу ПэнэжыкӀуае мѣфӀкӀ-
хэм яхъуллэу щызэхашӀэрэ лоф-
тхыабзэхэм тӀапыным пӀае ки-
лометри 8 мэзымкӀэ зӀпытчы-
щтыгъ. Анахъэу сѣ еджапӀэм
идуховой оркестрэ седӀлунэу
сыкӀоштыгъ. Жы кыссымыщѣ-
жыгъэ, сяхъуапсэзэ, кырагъа-
лохэрэм сакӀэдӀулыштыгъ. Ащ
фэдэ оркестрэ мы дунаим те-
мытэу кысщыхуштыгъэ.

(Джыри кыкӀэлъыкӀоштыгъ).

САМЭТ зы бзылфыгъэ лш дахэу, гъэшлогъэ шъхьэ-лпытэжъэу къуаджэм дэсыгъ. КӀэлэегъэджагъ. ЕгъашӀэм ублӀ-плӀ классхэм лоф ащишлагъ. Ежъ ием фэдэхэу, зекӀэ са-бый нэбгырэ 30 — 37-м (клас-схэр я 60 — 70-рз илъӀсхэм иныгъэх, къэхъурэм япчъагъэ цыкӀлугъэп) атеубгъожьыгъэу, еджаки, тхаки, локӀэ-шыкӀи, цыф хабзи — цыфышлӀум хэ-лпын фӀе пстӀэу ищыклагъэр аригъашӀэщтыгъ. КъытенӀщтыгъэп лофшӀэнымкӀэ зыгорӀ, римыгъэ-хуштыгъэмэ. ЕджӀкӀо цыкӀу-хэми якӀэсагъ Самэт. Рензу нэгъу зӀлхыгъэ гъэцӀагъэу, шыгъи, зэрӀгъӀпсыгъи хӀбдзын хэмьлӀэу, пкӀым кӀешӀкӀыгъэ костюм куплӀ-чӀӀпӀэ зӀпылӀым кофӀт пӀокӀэ фыжыбзӀ пшӀаплӀр къыдӀэщӀу, шъхьацыр зекӀӀы-кӀыхьгъэ зӀгохыгъэу, лӀпӀежӀкӀ цыхьӀэу пшӀэм цыкӀӀӀлӀрӀхъа-гъэу. ОшлӀу, уайи илӀпкӀэ-лӀӀ-кӀӀгъэ ин нӀрылӀгъэу, ылӀгъу шӀоир хӀгъӀкӀи, сӀапӀэ емып-кӀырэм фӀедагъ. ДжарӀу зекӀӀуп-кӀӀгъэ-зӀгъӀфӀгъагъ. ИлофшӀаки джач фӀдӀэ къабзӀу елӀлӀн-чъагъ.

ИсэнӀхъат ыгу зӀрӀнӀсыпӀ-рэм ишыхъатӀу, иурок лӀпчӀ пшысӀэм фӀдӀэу ыгъӀпсыщтыгъ. КӀӀлӀегъӀдӀжӀ дӀгъур зинасын къыхьыгъэ ны-тыхэми, кӀӀлӀ-цыкӀлӀхэми лӀэшӀу якӀэсагъ, лӀытӀныгъэ дахӀ фырялагъ. УахътӀр, псыхъо чъӀр, къызӀ-пӀӀӀкӀыгъо уримыгъафӀу мащӀэ. КъоджӀ еджапӀэм иублӀлӀӀ классхэмкӀэ кӀӀлӀегъӀдӀжӀ дӀ-гъум чӀтӀлупщыгъо пчъагъ ышлӀ-гъӀр. РигъӀджагъэхэм гъогъу пхӀнджӀ тӀхъагъэр хӀгъӀкӀи, гъ-сӀэныгъэ ыкӀи шӀӀэныгъэ гъӀнӀфӀа-гъэ зӀзымыгъӀгъотыгъэ къахӀ-кӀыгъ лоу сӀлӀрӀп. Сыда пӀомӀэ нӀпӀ кӀызнӀсыгъэм Самэт ригъӀджагъэхэм (ахӀр ныбжыкӀӀх ыкӀи цыӀӀэныгъэм пытӀу хӀуцӀогъэ закӀӀх) ялӀрӀ кӀӀлӀегъӀдӀжӀ ныбжыӀрӀу агу къызӀэринагъэр къапшӀӀу, «Самэт Сагидовнам уригъӀджагъӀу тхылыр шлӀу умы-лӀгъун пӀӀӀкӀыщтыгъэп» аӀозӀ къаӀотӀжы.

ШӀӀэныгъэр ыпхыныр, шлӀр гухэм арылӀ шыгъӀныр арыба кӀӀлӀегъӀдӀжӀ шыпкӀӀэм ипшӀӀ-рылӀ иныр. КъыдӀхъуштыгъ, ыгъӀразӀщтыгъ икӀӀсӀ сӀнӀхъа-тым, лӀӀуӀхӀр шӀӀэныгъэ нӀфы-псым фицӀӀнхэм лӀэшӀу тегъӀ-псыхъӀгъагъ, фӀӀӀзӀагъ.

Гурыт еджапӀӀу нӀбгырэ 600-м ехъур зычӀӀӀсӀу ублӀлӀӀ клас-схэр зыхӀтым икӀӀлӀегъӀдӀжӀ коллективи иныгъэ. ЕджапӀӀр аӀӀрӀ гурыт еджапӀӀу Адыгъ хӀкум къитӀеджагъэмӀ ащыщыгъ ыкӀи, бгъӀшлагъо икӀуо, кӀӀлӀ-егъӀдӀжӀ дӀгъубӀмӀ лоф шӀащӀ-щтыгъ. НӀбгырэ лӀпчӀ ыцӀӀ шлӀ-кӀӀ епӀоныр, шӀӀэныгъӀшхо кӀо-лӀӀу, егъӀдӀжӀн-гъӀсӀӀным фы-тегъӀпсыхъагъӀу зӀрӀщытыгъэм мы еджапӀӀр ыӀӀтыщтыгъ. Ауми, аӀӀрӀ классыр, аӀӀрӀ одыджы-ныр, аӀӀрӀ урокыр арых илъӀс еджӀгъухӀр къызӀежъӀхӀрӀр. Ары аӀӀрӀ кӀӀлӀегъӀдӀжӀм ио-браз ин хӀти ныбжыӀрӀут ыгу къызкӀинӀрӀр.

Самэт аӀӀрӀ адыгъ бзылфы-гъэ еджагъэмӀ ащыщыгъ. Заом ыпӀкӀӀ, ащ дӀжымы Адыгъ хӀку гупчӀу Краснодар щытыгъ (етӀ-нӀ, 1936-рз илъӀсым, Мыекъуа-пӀ хӀку къӀлӀ шъхьӀӀу хъугъэ), дӀтыгъӀ кӀӀлӀегъӀдӀжӀ технику-мыр ыкӀи кӀӀлӀегъӀдӀжӀ инсти-тутыр къыухыгъагъэх. ШӀӀэны-гъаӀ кӀолыгъ, литературэм, бзӀхэм хӀшыкӀышхо афыри-

лагъ. Джащ фӀдӀэ къабзӀу, гу-клоцӀ культурӀ ин зӀрӀхӀлӀыр мыгъуащӀу, цыфхабзӀм (эти-кетыр) лӀэшӀу гъунӀ лӀифӀу ыналӀ тетыгъ. Цыфы умыхъоу, гум лоф дӀмышӀӀу пхӀкӀын зӀрӀщымыӀлӀр ышӀӀэщтыгъ. «Чыр цыӀнӀзӀ къӀуф» пкӀӀнчӀӀу ала-гъӀп. УблӀлӀӀ классхэм ащеджӀ-хӀрэм адыгъ къӀбарыжы, тхы-дӀжы, гушыӀжы, пшыси, бзӀ лупкӀӀкӀӀ бӀ алуилӀхъӀщтыгъэр.

Псыр зикӀӀсӀ къӀӀкӀырӀ лӀӀпкӀхъу, кӀӀлӀӀцыкӀлӀхэми ягуа-пӀу а зӀкӀӀ зылуащӀщтыгъ. Аныбжъ емылӀытыгъӀу, а 1 — 4-рз классхэм ащеджӀхӀрэм, Самэт иеджакохэм, дӀгъур зы-фӀдӀр, дӀир къызхӀкӀырӀр, да-хӀр зыщыщыр, лаер къызӀежъӀ-рӀр, шлӀр — ер, еджагъэр — емыджагъэр ямӀхъанӀ зӀтыра-фынӀу ашӀӀэщтыгъэ. ПшысӀхӀр

фӀгъагъэх, шӀн зӀтет ялагъ, ашӀӀрӀ лофым шъыпкӀӀэныгъэ фырялагъ, шъхьашӀорыкло-теу-рыкӀуагъэр яшӀэныгъӀп. ЛӀыр — филолог-тарихъӀлӀжыгъ, общест-веннӀ лофышлагъ. Бзылфы-гъэр — кӀӀлӀегъӀдӀжӀ кыӀзекӀӀ-мыкӀожьыгъ.

НӀбгыритлӀр псӀмӀэ ялӀшлӀу зӀ-пагъохъу, зӀрӀгъӀшӀо-зӀрӀлӀы-тӀхъу илъӀс зыбгъу-зыпшӀ фӀдиз-рӀ зӀдыщылагъэх, ялофи кӀӀкӀы-щтыгъ, ящылаки тынчыгъ. Ау гум къыхӀорӀ мастӀу зышъхъӀ къафимыхыӀр лофыгъом ыгъӀсы-маджӀщтыгъэх — бын (сабий) ялагъӀп. «ОрӀп зилажъэр — сӀрӀп» — зыдамышӀӀжъӀу чӀщ мычъыбӀӀу, зым адрӀм шлӀуи-ушъӀфыжыщтыгъэм, щӀӀӀӀрӀ-гъӀуагъ. Ушъхъагъу зымыӀӀ зӀ-рӀщымыӀлӀр нафӀ, ау унагъом насып кыӀзылӀхъӀрӀ сабий

инасыпи ащ щигъотыгъ. Кубин-скӀ сурӀтышлӀ ыкӀи усӀкӀо кӀӀлӀ кӀӀопӀӀӀ ищыгъэр ыгу рихыгъ.

ДжаушӀтӀу, апхъу закӀорӀ ны-тыхӀмрӀ азыфагу хымӀ нӀпкӀ чыжъӀхӀр кыиуцауагъэх. Джан-сӀт ежыӀр зызакъоу кыӀзӀрӀ-тӀджыгъэр арыщтын, бӀ темы-шӀӀу ны хъугъэ — пшӀӀӀжъӀ-жыӀы ыгъотыгъ, адыгацӀӀ, зӀкӀӀ игупсӀхӀр хилъагъоу — ДӀнӀф фиусыгъ. Ащ ыуж тешлагъэ щы-мыӀу шъао кыфӀӀхъугъ, ащ ятӀ зӀрӀшӀоигъоу, ежъ ялӀӀп-кыӀцӀӀ — Раулъ фаусыгъ. ЕтӀ-нӀ зӀулӀ тешлӀ, тӀуазӀ зӀда-гъотыгъ — сабий унӀгъо дахӀ ДжансӀт хъугъэ. АпӀдӀдӀ пхъур къуаджӀм кыӀзӀрӀекӀлогъагъэр тхыдӀу кыдӀнагъ. Ащыгъум са-быитлӀу илагъ. Ащ ыужым икӀӀ-клон нахъ зӀпыугъ, хӀты фишӀӀ-ныгъа хӀгъӀгуитлӀмӀ — КубӀ-

хӀкыӀгъӀхӀагъ. ЗӀкӀӀмкӀи сы-хъатныкӀу тешӀгъагъэр, сабы-им фӀдӀу, нӀрӀ-лӀрӀм дунай нӀфыр ыухыгъ... «ЦыфышлӀугъ!» язӀрӀгъӀӀуагъ. ХъадӀгъӀ гу-хӀкыгъ. ДжансӀти, ишъхъӀгъу-си, ыпхъу нахыжъӀу, врачӀу еджӀрӀ ДӀнӀфи (адрӀ нӀбгы-рищыр къагъани), къӀбыбыхи а мӀфипшӀым щыӀӀхы быбы-жыгъӀх. Джи Самэт гунӀкӀ, лӀнӀкӀ дӀдӀу, илъӀсыбӀр, зы гушыӀӀ дыс ыжӀ кыдӀмыкӀы-гъӀу, гушлӀубзӀу, рӀхъатӀу, шлӀ-лӀгъу гъунӀнчӀӀр зышӀӀӀӀ цы-фыгъэр кыӀпигъохъу зыдигъӀ-шӀӀгъӀ лӀыр — ПшымафӀ имы-лӀжъӀу къӀнагъ.

Тыгъэм ифаби, инӀфи джи бзылфыгъэм кыӀнӀсыщтыгъӀп. КыфӀӀкӀуагъэр бӀдӀд. Ау егъа-шӀм цыфхӀри кыӀппӀӀуытхӀп, зӀкӀӀри чӀзыу-чӀзыу. УнӀшхо хъоо-пшауи, щагу дӀхӀ кӀӀгъӀгъӀ мӀлуи, игъӀхъагъи, нӀмыкӀи ынӀ кыӀлухъажъ шӀагъӀп Самэт. НӀрымылӀгъу мӀшӀ куу дӀдӀ горӀм зӀрифӀрӀр зыдӀшӀӀжы-щтыгъ, ау лӀым лӀыкӀожьыным зӀрӀекӀӀхӀопсырӀр зӀхышӀӀщтыгъ. ИчӀӀхӀр гупсӀфынчъагъэх: игъу-нӀгъу пшӀӀӀжъӀжыер е ащ янӀ чӀщырӀ ыдӀжӀ кӀӀмӀожьыгъ, ау сӀд гуш... АхӀм къаӀуи, къашлӀи зӀхыхӀрӀп, ежымы ыбгъашӀо дӀлӀ шъӀфыр ныбжыи ритӀкӀу-хъагъӀп, джырымӀ, моц фӀдиз-ыр ыджыгъӀу, моц фӀдизыр ыгъӀсагъӀу, тӀрӀзӀло хъурӀп, ау узыфырекъужьа?!

Хъау, хъау, фаеп щӀӀунӀуи, гъынӀуи, тхъаусыхӀнӀуи. Уахъ-тӀр ары зӀкӀӀ зӀлӀытыгъэр, чыгур тӀысымӀ, гукаор еклӀтӀ-хыӀ зыкӀзӀтеуцожьыщт, лӀузыр, ар къӀнӀщт гум хӀжъӀгъуагъӀу, зыкыишӀтӀжыщт ыкӀи кыӀн го-лӀгъум кыӀкӀӀзыжыщт. ЕшӀӀ, цыфхӀм кыӀмыхъулӀрӀ Тхъэм кыӀришлагъӀп. ЧыжъӀми, бла-гъыми, ыпсӀ тешлӀкыӀгъӀу, ыгу кыӀкыӀгъ пхъу закӀомрӀ илӀфы-гъӀхӀмрӀ илӀхӀшӀ, бай, изакъоп. ОрӀпсаухи, насып ярӀи, адрӀ пстӀӀур зыгорӀ хъун.

ШъхъӀгъусӀр зыгъӀтӀлыгъгъэм илъӀс зытӀуш тешлагъ. ИлъӀс 63-рз хъугъэ Самэт ыныбжыи емытынӀу, лӀпсынкӀӀ-лӀӀпсынкӀ. ИгъашӀӀ зыщигъӀкӀогъӀ кыуа-джӀр, еджапӀӀр кыӀгъанӀу мы дунайшхом зыдӀклон щыӀӀп. ДжансӀт ыкӀи имӀхӀлӀӀ тхъа-пшырӀ кӀожьыхӀ зӀхъум зыда-щӀнӀу е ыужыӀоу, илъӀсныкӀо горӀкӀӀ кыӀлыкӀлонхӀшӀ, зӀра-щӀлӀӀжыӀнӀу кыӀралӀуагъа — афидӀагъӀп. Иун, ихӀку, ичыгу фӀхъожьыщтхӀп — ахӀм анахъ гупсӀу хӀта ылӀытӀн ылӀӀкы-щтыр?! «Хъау, хъау. ПсӀм хӀ-кыӀхъагъэр хӀпчынӀу щытӀп». Ащыгъум лӀӀпсӀнчӀӀ дӀдӀ, на-сыпӀнчӀӀ тхъамыкӀӀу охъуба; клоныр хӀгъӀкӀи, ахильхъӀгъэ игупшысӀ инӀу нӀмыкӀыбӀм ахильагъохӀрӀр шӀоткӀлӀхӀрӀм, лӀпызхӀрӀм фӀдӀу къӀгулагъ. КӀуачӀӀ кыӀгъотыжъӀу нӀшхъӀ мӀфабӀм ауж кӀӀпытагъ. Ытами кӀӀпсынкӀагъ. «Псауныгъэ Тхъэм кыӀтет къуаджи, хӀкуи, къӀра-ли, чышъхъашӀом щыпсӀӀурӀ цыф лӀӀпкыби. Спхъуи, си-пхъорӀлӀфхӀри сыда сӀркӀӀ зымыуасӀхӀр!» — ылӀӀщтыгъэ. ЗыкыишӀӀжыӀзӀ, шлӀульӀгъум, гу-кӀӀгъум гъунапкӀӀ зӀрӀамыӀлӀр, ахӀр сыдигъуи кыӀзӀрӀӀбнӀсыщт-хӀр зӀхышӀӀу, аӀӀрӀу Самэт нӀгушлӀу, гуапӀу, жышхо гу-псӀфӀу кыӀщагъ. ЩыӀӀэныгъэр кыӀуцурӀп.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ПсӀм хӀкыӀхъагъэр хачырӀп

ЮтӀжъ

бӀу къафилӀуатӀщтыгъӀ, къафе-джӀщтыгъӀ ыкӀи ригъаджӀщты-гъӀх. Зышъхъасыжъ имыӀӀу Самэт егъӀдӀжӀн-пӀуныгъэр зӀ-шлӀуихыщтыгъ. ФаӀбӀу, шъабӀу, игушыӀӀ сыдигъуи гум кыӀзӀри-кыӀрӀм кӀӀлӀӀцыкӀлӀхэм псынӀкӀӀу гу лӀятӀгъагъ, якӀӀсагъ. ИщысӀ пӀпчӀ щыӀӀэныгъэ тхыдагъ. ЕджӀ-кӀо цыкӀлӀхӀри ащ фӀдӀэ егъӀ-джакӀӀм лӀэшӀу агу елоу, тхы-лӀым, шӀӀэныгъэм афӀӀагъӀ хъу-гъагъэх. «Самэт иученикхэм амышӀлӀр щыӀа?» — язӀрӀгъа-лощтыгъэ. ЗыхӀт коллективми, ны-тыхэми шъхъӀклафӀэ зыфа-шырӀ, яцыхъэ зытелыгъӀ кӀӀ-лӀегъӀдӀжагъ.

ШыупӀкӀо Самэт ыцӀӀ шлӀу-кӀӀ Адыгъ автоном хӀкум щыралӀ-гъагъ. Совет хабзӀр ылӀӀ теу-цауагъӀу, щыӀӀэныгъэ лӀӀэныкыуа-бӀм дахъу зыщаушхугъӀгъэ лӀӀӀхъаным советскӀэ еджапӀӀм икӀӀлӀегъӀдӀжӀ пӀрыт зыфӀдӀр кыӀгъӀнафӀу, лофышхо зылӀжы-гъӀ кӀӀлӀегъӀдӀжагъ. ПчӀдыжымы илофшӀӀн ригъӀжӀӀнӀкӀӀ сыхъат илӀу иунӀ икыӀти, пчыхъэ шлун-кыӀм ихъажыщтыгъ. ИшъхъӀ-гъусӀу ПшымафӀ (а нӀбгыритлӀм язӀфыщытыклагъӀ, яцыфышлӀу-гъагъ тхылӀ пчъагъӀ икӀушӀт) сӀмӀеркыӀуӀз бӀрӀ ащ рилокы-щтыгъ: «А ЦыкӀо (ары Самэт зӀреджӀщтыгъэр), хъауныуе мы унӀшхор тшыгъӀ, еджапӀӀм хӀ-тӀу зы унӀ цыкӀлӀ — зы пӀӀ-кӀор, зы стол, пхъӀнтӀлӀкуитлӀ тилагъӀхӀмӀ икӀуштыгъӀу». Сам-эт ишъхъӀгъусӀ ицыфышлӀугъэ ешӀӀӀти, кыӀзӀрӀфӀгъумӀкӀӀу, кыӀ-зӀрӀфӀзӀӀщырӀр зӀхышӀӀу, «пӀо-рӀр, тыцыфыба, тыунагъоба, шъхъӀегъӀзыпӀӀ унӀ тимыӀӀ-нӀу», — ылӀӀз, нӀрӀ-лӀрӀм зитӀӀ-кыӀжыӀти, ауми, зӀдӀшӀт лӀпкӀӀ-лӀӀапкӀӀу, пщӀрыхъапӀӀм кӀо-щтыгъӀ. ИлуапӀӀ фӀдиз ишӀапӀӀ пымылӀӀу щӀӀӀмӀ фаӀбӀр, къа-мыкъ шаир, лыупӀлӀгъӀ гъӀжъӀ-гъаӀкӀӀр е лылӀпс лӀшлӀр, къоя-жъӀр, нӀмыкӀӀхӀр, рензу зӀфӀ-шъхъаф закӀӀу ланӀм тиз кыӀ-шыштыгъӀх. Ащыгъум Пшымафи район партиӀнӀ лофышлагъ — тлӀри щыӀӀкӀаӀкӀӀм игъӀпсӀкӀуа-гъӀх. ГъӀшӀӀгъонба, «зӀфӀмыдӀ зӀдашӀӀорӀп» зӀралоу, зын кыӀ-мылӀфыгъӀхӀр умышӀӀнӀу бӀ зӀфӀдӀу ахӀӀыгъэр — гъӀсӀ-гъагъӀх, еджӀгъагъӀх, зӀгъӀзӀ-

зӀрӀамыӀлӀр хӀткӀи шъӀфыгъӀп. Джащыгъум мо гу зӀлӀгъуитлӀу, мо зӀшъхъӀгъусӀ нӀбгыритлӀмӀ зӀдырагъашти, сабий кӀӀхъугъӀ-кӀӀ цыӀнӀ цыкӀлӀу зӀрагъӀгъо-тыгъ, зӀдапӀлӀу, зӀдалӀжыгъ.

ДжансӀт пшӀӀӀжъӀжыер зы сабий лорышӀӀ дахъу мы чымы Тхъэм кыӀтыригъӀхъогъагъӀу кыӀчӀӀкӀын, луи, шлӀ пылгыгъӀп, пӀугъошлӀугъ. Псы кӀаӀаӀагъэм фӀдӀу кӀуагъӀ, чъагъӀ, гушы-лагъӀ. ЗылӀгъурӀм ыгъӀшлагъоу сым исурӀтыгъ. КъальфыгъӀу щымытыгъӀми, яти, яни афӀ-дӀу бӀ хӀлгыгъэр: ищынӀтӀгъӀ лӀӀӀ-лӀӀагъӀкӀӀ, илӀпӀ-щхыпӀ-кӀӀ — ПшымӀфӀ гъушъагъ, изекӀокӀӀ-шлӀкӀӀкӀӀ, илӀбӀкӀӀ-гъӀ-псыкӀӀкӀӀ — Самэт тешлӀкы-гъагъ. АдӀ зыемӀ афӀӀмыдӀ хъу-на?! АхӀӀ щыӀӀмӀ, зӀкӀӀ къа-кӀӀхъухъӀрӀм ештӀба. ЕджапӀӀм аӀӀ зычӀӀхъагъӀм кыӀщыкӀӀ-дзагъӀу къеухыфӀкӀӀ дӀгъу дӀ-дӀу еджагъ, зы фӀгъӀкӀуатӀ фа-рагъӀшыгъӀп, ежъ хӀлгыгъ сӀ-наушыгъӀ, еджӀныр, шӀӀэныгъэр икӀӀсагъ. ДжансӀт къоджӀ гу-рыт еджапӀӀр дӀгъу дӀдӀу кыӀ-ухи, Москва дӀт университеты-шхоу М. Ломоносовым ыцӀӀ зыхыӀрӀм чӀӀхъагъ, дӀгъоу ще-джагъ, журналист сӀнӀхъатыр зӀригъӀгъотыгъ. ДжансӀт сту-дентыгъо илъӀсхэм гъӀпсӀфы-гъокӀӀ кыуаджӀм къаӀлощтыгъ. Ыкышхо ифыжыгъӀ, ыпкӀ идӀ-хагъӀ, ышъхъац икыӀхъагъӀ, укыӀтӀ ыкӀи лӀдӀб ин зӀрӀхӀ-лӀыр агъӀшлагъохъу, жыи, кӀи ехъуапсӀхъу япӀӀӀпагъ. ПсӀ-лӀыхъо кӀалӀхэми зыкыӀфыра-гъӀхъыщтыгъ, ны-тыхэми пшъа-шӀӀр агу рихъӀу, яунӀ ихъӀмӀ насыпыгъӀкӀӀ зӀралыӀтӀрӀр ПшымафӀрӀ СамӀтрӀ къаралокы-щтыгъ. Ау зӀшъхъӀгъусӀ губзы-гъӀхӀр апхъу инасып, ихъяр кӀӀхъопсыщтыгъӀхэми, дӀгузӀ-жъоштыгъӀхӀп. Ежъ ДжансӀт ыгукӀӀ кыӀхыхыӀрӀм лӀукӀӀнышӀ, насыпышлӀу кыӀлӀгъуным ежӀ-щтыгъӀх. КъӀсыгъ а мафӀри, ау къӀбарыр зӀрӀотӀгъошлӀу, пкы-хъапӀӀу а зӀкӀӀ щытыгъӀп. ДжансӀт КубӀ лоф кыӀщишӀӀнӀу (ащ дӀжымы, икыӀгъэ лӀӀшӀлӀгъум ия 70 — 80-рз илъӀсхэм КубӀ ыкӀи тикъӀралыгъошхоу СССР-р зӀшлӀушхуагъӀх) зы илъӀс-ильӀситлӀкӀӀ агъӀкӀуагъ,

рз СССР-мрӀ язӀпхыныгъӀ зӀ-фыщытыкӀӀхӀр кыӀуцыӀыгъӀ-хӀмӀ. Ау зыунагъо зыгу илъӀу, илӀ хъугъӀ насыпым ыгъӀрӀ-зӀрӀ ДжансӀт икӀӀбар щыгъӀозӀ ны-тыхӀр псӀӀкӀӀ тӀрӀз, гупсӀ-фыгъо илӀмӀ, ар пхъум ежъ ышъхъӀ насыпти, езӀгыгъӀх.

ИлъӀсхӀр, илъӀсхӀр! ЗӀ-пӀӀӀкыӀгъо уимыфӀзӀ блӀлӀӀ-тых. Самэт лоф зышӀӀрӀр илъӀс 40 зӀхъум, нахыкӀӀхӀм гъо-гу аритӀу, зыгъӀпсӀфынӀу тӀы-сыжыгъӀх. ПшымафӀ илъӀси 10-кӀӀ бзылфыгъӀм нахы-жыгъӀми, дӀхӀӀкӀаеу джыри лоф ышӀӀщтыгъ. ЗӀшъхъӀгъусӀ-хӀм яцыфышлӀугъ кыуаджӀми, районми, хӀкуми ащӀшӀӀщтыгъ. ЯакыӀл-гулӀытӀкӀӀ бӀ зӀпагъа-фӀщтыгъэр, зыщыклагъӀу фӀны-кӀорӀм ялӀпылӀгъу сыдигъуи нӀ-сыгъ. ЯшлӀ шлӀукӀӀ фӀдӀ пчъагъӀу къафигъӀзӀжъӀу нӀпӀлӀгъум иты-гъӀх. РигъӀджагъӀхӀм Самэт ащыгъушӀӀщтыгъӀп, Пшымафи ишлӀушлагъӀ лӀнӀкыгъӀп. Дахъу, къабзӀу, зӀкӀӀӀупкӀагъӀу псӀу-щтыгъӀх. ЧыжъӀу щыӀӀ япхъу ыкӀи япхъорӀлӀфхӀм телефонкӀӀ амакӀӀ зызӀхахыкӀӀ е ятхыгъӀ тхъапӀ къазыӀукӀӀкӀӀ, дунаир афӀикъужыщтыгъӀп. Цыф лӀу-шӀитлӀм кыагурылощтыгъ кӀӀра-литлӀу зӀзыпхыгъӀ апхъоу Джан-сӀт пшӀӀӀрылӀыбӀ зӀриӀр, иунӀ-гъо лофи, хӀбзӀ лофи, цыфыгъӀ лӀӀпкӀ хабзи. АхӀзӀгъагъ, апӀ-благъӀ хъугъагъ, ибынхӀри кыӀ-зӀкӀӀхъухъӀщтыгъ. Джащ фӀдӀэ насып ДжансӀт ыгъотыгъэр.

МафӀ горӀм ШыупӀкӀо Пшы-мафӀ машинӀ шъабӀкӀӀ ышӀо чъӀкыӀгъӀ-кыӀфыбзӀу кыӀлуа-щъжыгъ, кыӀгъошлӀ-щӀагъ. ЧӀ-щӀитлӀо унӀм илгыгъ, щӀӀлугъӀп. Ыпхъу икартхӀмрӀ икӀалӀхӀм яехӀмрӀ шъузым кыӀригъаштӀ-хи, мафӀм нӀшлӀо-гушлӀо кӀаеу бӀрӀ зӀпипплӀыхъагъӀх. СамӀ-ти ар ишӀӀныгъӀти, «ярӀплӀ тибын дахӀмӀ, ыгу кыӀдащӀ-ещт» ылуагъ. Ежыри бӀдзӀ-огу мӀфӀ стырым итыгъэ ечӀн-дым зыфигъӀзӀагъӀти, хӀтӀм да-хыи, зыфӀӀе-зыфӀӀшлӀ горӀхӀр — картоф, бжыныи, бжыныф, къо-ны, нӀшӀӀбӀгу зыфӀӀпӀощтхӀр кыӀ-дихыгъӀх. УнӀм лӀым щыпӀлӀе-нӀу кыӀхъагъ. ЗӀ чыӀяпӀ ыдзы-гъӀу кыӀщыхъугъ, ау карт итӀ-къухъагъӀхӀр зӀлӀгъӀгъум, ыгу зӀбгыритӀкӀуугъ, зӀрӀшъхъӀщы-хъӀу кӀӀтхытыгъ... «ЛӀпыӀӀ-гъу псынӀкӀӀр» зӀрӀетӀуагъӀм нахъ псынӀкӀӀ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ ыпкӕ хэмыльэу ӕззэгъу уцхэр ыкӕи медицинэ мэхъанэ зилэ пкыгъохэр алӕклӕгъэхъгъэнхэмкӕ, джащ фӕдӕу тӕрзӕу гъэшхэгъэнхэмкӕи ӕлфтхъӕбзӕ заулӕхэм яхылаӕгъ

Адыгэ Республикэм и Законхъу N 117-р зытэтӕу «Унагъор, ныхэр, тыхэр ыкӕи клӕлӕцӕикӕлхэр къӕу-хъумӕгъэнхэм ехылаӕгъ», N 278-р зытэтӕу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ социальнӕ ӕпылӕгъу ятыгъэнымкӕи ӕлфтхъӕбзӕхэм яхылаӕгъ» зыфилохэрм атегъӕпсыхъагъу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъу ешлы:**

1. Мы къыклӕпкылохэрм ухӕсыгъэнхъу:
1) Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ ыпкӕ хэмыльэу ӕззэгъу уцхэр ыкӕи медицинэ мэхъанэ зилэ пкыгъохэр алӕклӕгъэхъгъэнхэмкӕи, джащ фӕдӕу тӕрзӕу гъэшхэгъэнхэмкӕи ӕлфтхъӕбзӕ заулӕхэр гуадзӕу N 1-м диштӕу;
2) врачхэм ашӕирӕ зӕфӕхысыжъхэм атетӕу пункт ыкӕи тучан гъэнӕфагъэхэмкӕи гъомылапхъэхэр зӕралӕ-кӕлӕгъэхъащтхӕ шӕикӕлр гуадзӕу N 2-м диштӕу.

2. Мы къыклӕпкылохэрм кӕуачӕ ямылӕжъу лъы-тӕгъэнхъу:

1) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу N 131-р зытэтӕу «Кӕлӕцӕикӕлхъу зыныбжӕ илӕсищ мыхъуӕгъхэм амбулаторнӕу ӕззӕхӕ зыхъукӕ ыпкӕ хэмыльэу ӕззэгъу уцхэр, медицинэ мэхъанэ зилэ пкыгъохэр алӕклӕгъэхъгъэнхэмкӕи ӕлфтхъӕбзӕ заулэмэ яхылаӕгъ» зыфилоу 2008-рӕ илӕсым бӕдзӕогъум и 29-м аштагъэм;

2) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу N 10-р зытэтӕу «Цыф куп гъэнӕфагъэхэм амбулаторнӕу ӕззӕхӕ зыхъукӕ ыпкӕ хэмыльэу ӕззэгъу уцхэр, медицинэ мэхъанэ зилэ пкыгъохэр алӕклӕгъэхъгъэнхэмкӕи, джащ фӕдӕу ыпкӕ хэмыльэу ахэр гъэшхэгъэнхэмкӕи ӕлфтхъӕбзӕ заулэмэ яхылаӕгъ» зыфилоу 2009-рӕ илӕсым мӕзӕм и 2-м аштагъэм;

3) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу N 288-р зытэтӕу «Цыф куп гъэнӕфагъэхэм амбулаторнӕу ӕззӕхӕ зыхъукӕ ыпкӕ хэмыльэу ӕззэгъу уцхэр, медицинэ мэхъанэ зилэ пкыгъохэр алӕклӕгъэхъгъэнхэмкӕи, джащ фӕдӕу ыпкӕ хэмыльэу гъэшхэгъэнхэмкӕи ӕлфтхъӕбзӕ заулэмэ яхылаӕгъ» зыфилоу 2011-рӕ илӕсым тыгъӕгъӕзӕм и 28-м аштагъэм.

3. Официальнӕу къызыхаутырэ мафӕм щыублаӕгъу мы унашъом кӕуачӕ илӕ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм и Премьер-министрӕу
КЪУМПЫЛ Мурат**

къ. Мыекъуапӕ,
шышъхъӕлум и 2, 2013-рӕ илӕс
N 173

Адыгэ Республикэм ӕлфшӕнымрӕ социальнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ иунашъу

Адыгэ Республикэм ӕлфшӕнымрӕ социальнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ иунашъу N 166-р зытэтӕу «Адыгэ Республикэм ӕлфшӕнымрӕ социальнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ къепхыгъӕ къӕралыгъу учреждениехэм япащӕхэр мылӕкӕкӕи зӕрӕкӕлӕгъӕгушӕхэрм ехылаӕгъӕ Положениер ухӕсыгъӕным фӕгъӕхыгъ» зыфилоу 2011-рӕ илӕсым бӕдзӕогъум и 15-м къыдӕкӕиыгъӕм зӕхъокӕиыныгъӕхэр фӕшӕиыгъэнхэм ехылаӕгъ

Урысые Федерацием ӕлфшӕнымрӕ социальнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ иунашъу «Урысые Федерацием ишӕолырхэм якӕралыгъу хабзӕ икӕу-лыкӕухэм методическӕ рекомендацӕиехэр зӕрӕзӕ-хагъӕуцӕохэрм ехылаӕгъ» зыфилоу N 287-р зытӕ-тӕу 2013-рӕ илӕсым бӕдзӕогъум и 1-м аштагъӕр джырӕкӕи кӕуачӕ зилӕ хӕбзӕгъӕуцӕгъӕм диштӕу шы-гъӕным пае **унашъу сӕшлы:**

1. Адыгэ Республикэм ӕлфшӕнымрӕ социальнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ иунашъу N 166-р зытэтӕу «Адыгэ Республикэм ӕлфшӕнымрӕ соци-альнӕ хӕхъоныгъӕмрӕкӕи и Министерствӕ къепхыгъӕ къӕралыгъу учреждениехэм япащӕхэр мылӕкӕкӕи зӕрӕкӕлӕгъӕгушӕхэрм ехылаӕгъӕ Положениер ухӕ-сыгъӕным фӕгъӕхыгъ» зыфилоу 2011-рӕ илӕсым бӕдзӕогъум и 15-м къыдӕкӕиыгъӕм мыщ фӕдӕ зӕ-

хъокӕиыныгъӕхэр фӕшӕиыгъэнхъу:

1.1. Я IV-рӕ разделыр. «Пӕлӕз гъэнӕфагъӕм икӕлӕуххэм язӕфӕхысыжъхэмкӕи кӕулыкӕушӕлӕпхэм япащӕхэм шӕхъафтынӕу аратыщтыр зыфӕдизыр ыкӕи ар зӕралӕкӕлӕгъӕхӕрӕ шӕикӕлр гъэнӕфӕгъэнхӕр» зыфилоурӕр гуадзӕу N 1-м диштӕу шыгъӕнхъу;

1.2. «Кӕулыкӕушӕлӕпхэм япащӕхэм ӕлфшӕлакӕ уасӕ зӕрӕфашӕирӕ шӕикӕлр» зыфилоурӕр мы уна-шъом игуадзӕу N 2-м диштӕу шыгъӕнхъу.

1.3. Я 2-рӕ гуадзӕм хӕт гуцӕилӕхъу «ӕлфшӕным шӕуагъӕу къытырӕр къызыгъӕлӕгъӕрӕ ӕлфшӕабзӕхэм яхылаӕгъӕ докладыр» зыфилохэрӕр мы унашъом игуадзӕу N 3-м диштӕу шыгъӕнхъу.

2. Къӕбар-правовой отделым:

— мы унашъор министрствӕм исайт, джащ фӕдӕу республикэм икӕралыгъу хабзӕ игъӕцӕкӕлӕкӕи кӕу-

лыкӕухэм ясайт къыригъӕхъанхъу;

— гъӕзетхъу «Советскӕ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фӕдӕу мазӕм зӕ къыдӕкӕиырӕ тхыльӕу «Адыгэ Республикэм ихӕбзӕгъӕуцӕгъӕ зӕхъуӕгъӕгъӕхэр» зыфилохэрм къыхаригъӕутынхъу;

— Урысые Федерацием ишӕолырхэм яшӕпхӕ правовой актхэм яфедеральнӕ регистрӕ хагъӕхъа-ным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстицием-кӕи и Министерствӕ и Гъӕлорышӕлӕпхъу Адыгэ Рес-публикэм щылӕм ӕкӕигъӕхъанхъу.

3. Мы унашъом игъӕцӕкӕлӕн зӕрӕклорӕм сылӕып-лӕнхъу пшӕрылӕ зыфӕсӕшӕиыжъу.

Министрӕу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапӕ,
шышъхъӕлум и 26-рӕ, 2013-рӕ илӕс
N 177

Бжыхъӕсӕ гектар 9600-рӕ халъхъащт

Бӕмышӕу Теуцӕжӕ районым мӕкӕу-мӕщымкӕи и Гъӕлорышӕлӕпхъу илӕсым игъӕбӕжъу лӕпсӕшӕу фӕшӕиыгъӕным пае бжыхъӕсӕхэм яхӕл-лӕхъан фӕгъӕхыгъӕ ӕлфшӕнхӕр зӕрӕзӕшӕуахыхӕрӕ зӕдгъӕшӕнхъу тычӕхъӕгъӕ. Ахӕр районым иагро-ном шӕхъӕлӕу Натӕкӕо Махъмуд къедгъӕлотагъӕх.

Н.М. Мы аужырӕ илӕсхэм чыгулӕжъынымкӕи гъӕхъӕгъӕшӕ-хӕр тӕшӕих. Лӕжыгъӕ шӕхъӕ-лӕу коцым игъӕбӕгъонкӕи ыкӕи иугъоижъынкӕи илӕс зытӕушым теклоныгъӕр къыдӕтӕхы, рес-публикэм ирайон пӕрытхэм тахалытӕ. Мыгъӕ лӕжыгъӕ гектар 9765-у тилагъӕр ыпӕрӕ илӕсым тилагъӕм гектар мини 3,5-кӕи нахыб. Игъом лӕжыгъӕр лутхыжыгъӕ, гектар пӕпчӕ цен-тнер 39-рӕ къедгъӕтыгъ. Ар гъӕрӕкӕи къӕтхыжыгъӕгъӕм центнер зыхыблыкӕи нахыб. Коц тонн 38091-рӕ тыхъамбархэм къядгъӕолӕжыгъ. Джащ фӕ-дӕу тинатрыф ыкӕи тыгъӕгъӕ-зӕ хъасӕхӕри бӕгуагъӕх. Цыра-ужъхэмкӕи зӕхӕкӕиыхъагъӕу, амы-лӕжыгъӕу чыгу гектари тилӕп.

Корр. Адӕ мыгъӕ бжыхъӕ-сӕ гектар тхъапша хӕшӕуль-хъащтыр? Сыд фӕдӕ ӕлфшӕгъӕха нӕпӕ ехъулӕу шъуилӕхъу зи-гугъу къытфӕпшӕиыщтхӕр?

Н.М. Тигухӕлӕыр бжыхъӕсӕ гектар 9600-рӕ хӕтлӕхъанхъу ары.

Ащ шыцӕу коцыр — гектар мини 7, хъӕр — 1500-рӕ, тре-тикалиер — 500, рапсыр — гектар 580-рӕ. Юныгъом и 10-м ехъулӕу, чыгу гектар ми-нихым ехъумӕ тимеханизатор-хӕр адӕлӕжъагъӕх. Ащ шыцӕу тыгъӕгъӕзӕр зытырахыжыгъӕ гектар 1500-рӕ агъӕушӕбыгъӕх. Чыгу гектар 4600-рӕ ажъо-гъӕх. Нӕп пӕми ухӕхъанышъ, бжыхъӕсӕхӕр хӕплӕхъан пӕз-кӕиынхъу гектар минитӕу фӕди-зыр хъазыр.

Пхъӕлашӕхӕр, диск онтӕгъу-хӕр е культиваторхӕр апышӕ-гъӕхэм, бжыхъӕсӕхӕр зыхӕт-лӕхъащт чыгум игъӕхъазырын мафӕ къӕс агрегат 25-рӕ пылӕ. Жъонӕкӕи агрегатхэм сменитӕу ӕлф ашӕ, адӕрӕхэм чыгу агъӕ-ушӕбы. Анахъ дӕгъу ӕлфшӕн-хӕр зыщызӕхъагъӕхӕр фир-мӕхъу «Синдика-Агро», «Кие-во-Жураки», «Адыгейское» зыфилохӕрӕр арых.

Корр. Тӕпӕрӕ илӕсхэм бжы-хъӕсӕ гектар мини 10 — 11-м

нӕсӕу хашӕульхъащтыгъӕ, мыгъӕ нахъ макӕ — гектар 9600-рӕ нахъ хӕшӕульхъанхъу ишӕухъ-хъагъ. Сыда ар къызхӕкӕиыгъӕр?

Н.М. Зыфапӕлорӕр тӕрӕз, та-пӕрӕ илӕсхэм ялӕытыгъӕмӕ, бжыхъӕсӕхӕр нахъ макӕу тшӕ-нхъу итхъухъагъ. Арӕушӕтӕу къызы-хӕкӕиыгъӕр севооборотым ишап-хъӕхӕр дӕгъӕцӕкӕлӕнхэм фӕшӕ. Коцыр илӕс пчъагъӕрӕ зӕкӕ-лыкӕиоу зы чыпӕлӕм тепшы-хъажы хъушӕтӕп. Натрыфыр е тыгъӕгъӕзӕр зытӕтхыжыыхӕр хъасӕхӕр ары бжыхъӕсӕхӕр зы-тетпхъӕжыыщтхӕр.

Мыгъӕ натрыф гектар 4500-рӕ, тыгъӕгъӕзӕу гектар 7500-рӕ тилӕх. Ахӕри бӕгуагъӕх, къабызх, лӕжыгъӕ дӕгъуцӕи къы-тӕтӕх. Соери гектари 100-м ехъу, зызӕхӕбгъӕхъожъхӕкӕи гек-

тар мин 12-м шӕокӕи. Нӕпӕ ехъулӕу натрыфми, тыгъӕгъӕ-зӕми лутхыжыгъӕгор гектар миниц икӕурӕп, лутхыжыынхъу къӕнагъӕр гектар минибгъу. Ащ фӕдизыр лутхыжыыншъ, чыгу-р бгъӕхъазырыжыыншъ, бжыхъӕ-сӕхӕр ащыпшӕлӕжыынр псын-кӕлӕгъӕп. Класу апхыгъӕгъӕ ты-гъӕгъӕзӕ хъасӕхэм ягъо хъушӕп, джыри зӕрӕшхъуантӕлӕх. Бжы-хъӕр зӕрӕхъуштыр тшӕрӕп. Гъӕр дӕгу хъоу, тызӕрӕфау зӕпы-фӕмӕ, коцыр нахыбӕу зӕрӕт-шӕшӕттым щӕч хӕлӕп.

Корр. Натрыфым ыкӕи тыгъӕ-гъӕзӕ хъӕсӕ бӕгуагъӕхэм яугъо-жын игъӕпсыкӕлӕнхъу ӕлфшӕнхӕр сыд фӕдӕу зӕхъагъӕха?

Н.М. Тыхызмӕтшӕлӕпхэм япащӕхэм лӕжыгъӕри мылӕ-кури ежъхэм яешъ, зи зильӕкӕи къызыгъӕнӕрӕ ахӕтӕп. Тыгъӕгъӕзӕ 7500-м шыцӕу миниц фӕдизыр лутхыжыгъӕх. Гурытымкӕи гектарым центнер 20 къеты.

«Синдика-Агро» (ипашӕр Кушъу Рӕ-мӕзан) тыгъӕгъӕзӕ гектар 907-рӕ ил, лутхыжыгъӕр ызыныкӕу, гекта-рым центнер 28-рӕ къырагъӕты. Ар комбайнхэм ащы-кӕрӕпышъ, инатры-фи, итыгъӕгъӕзи игъом лутхыжы-щтых. Бжыхъӕсӕ-хӕр зыхильхъащт-хӕ гектар 1270-р ажъо-гъӕх, гектар 500 агъӕушӕбы-гъӕх. «Киево-Жу-

ракими» уфӕгумӕкӕиынхъу щытӕп. «Джон-Дир» комбайнитфыр ошх ужым ӕлфшӕнхэм афӕжъӕжы-гъӕх, тыгъӕгъӕзӕ гектар 616-м илутхыжыын гъунӕм нагъӕсыгъ, гектарым центнер 25-рӕ къы-рахы. Натрыф гектар 1222-м икӕлӕожын кӕиыхъ-лӕхъӕ зыра-гъӕшӕиыщтӕп. Бжыхъӕсӕхӕр зы-халъхъащт гектар 2200-ри агъӕ-хъазырыгъӕх. Фермерхэм и ты-гъӕгъӕзӕ гектар 2618-у ашӕл-гъӕгъӕм ызыныкӕи лутхыжыы-гъӕх.

Корр. Хӕтха ӕлфшӕнхӕр зы-гъӕгъӕжыохӕрӕр? Фермерхэм бжы-хъӕсӕхӕр зышӕшӕлӕщт чыгу гек-тари 170-рӕ нахъ агъӕушӕбы-гъӕп. Натрыф гектар 1095-у ялӕм илутхыжыын фежъагъӕхӕп.

Н.М. Тыгъӕгъӕзӕм илутхыжыын-кӕи ӕлфшӕнхӕр зыщыгушъошӕ-хӕр гъунӕпкӕ гъэнӕфагъӕ зилӕ обществӕхъу «Гранитымрӕ» «Воз-рождениемрӕ». Ахэм тыгъӕгъӕ-зӕр гъатхэм гужъуагъӕу халъ-хъагъӕшъ, яхъасӕхэм шӕлӕхъу ягъо хъушӕтӕп. Джащ фӕд фир-мӕу «Прикубанскӕри». Фермер-хэм и ое ужым зыкӕагъӕчанышӕт. Зӕкӕми ящыкӕлӕгъӕ техникӕр ял. Щӕч хӕлӕп ӕлфшӕнхӕр игъом зӕшӕлохыгъӕхӕ зӕрӕхъуштым. Тыкъызӕтӕзылӕжӕн зыльӕкӕиыщт закӕор бжыхъӕр оялӕ хъумӕ ары. Арӕу зыхъукӕ, техникӕм ӕлф ышӕн ыльӕкӕиыщтӕп.

Тищыкӕлӕгъӕщт чылӕпхъӕ тонн 2150-р хъазыр. Тичыгухэм лӕжыгъӕшӕо къащызытырӕ коц лӕпкышӕлхӕр къыхӕтхыгъӕх. Чыгъӕшӕлхӕри хызызмӕтшӕлӕпхэм къызылӕкӕлӕгъӕхъагъӕх.

НӕХӔ Рӕмӕзан.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИННЫГЪ

Зыхахъорэм лъагэу зеіэты

Мыекьуапэ имэфэкI фэгъэхьыгъэ концертэу филармонием шыкIуагъэр музыковедэу Ирина Шилько зэришагъ. Композитор цIэрыіоу Дмитрий Шостакович игушыіэ щэрыохэр ыгъэфедэхээ, музыкэм цIыфым игушъхэ кIуачIэ кызырилэтырэр, тыкъэзыуцухэрэ дунаир нахьышIоу кыдгурьIоным фэшI музыкальнэ произведениехэр IэпыIэгъу кызырэтфэхъухэрэр ащ кыIотагъ.

Ж. Бизе иоперэу «Кармен» шыщ пычыгъохэр Къэралыгъо филармонием иорэдыіоу Мамгъэт Ленэ кыIуагъ. Славян къашъом ехьылIагъэу А. Дворжак ыусыгъэри пчыхъээхахъэм шызэхэтхыгъ. В. Гаврилиным, П. Чайковскэм япроизведениехэр оркестрэм кызырэгьIаохэрэр гум рехъых, шыIэныгъэм нахъ куоу ухагъаплъэ.

А.Хачатурян ытхыгъэ балетэу «Гаянэ» кыыхэхыгъэ пычыгъохэр зэхэпхынхэкIэ гъэшIэгъоных. Кавказым шыпсэурэ лъэпкхэм ямызакъоу, дунаим тет цIыфмэ яклэсэ «Лезгинкэр»,

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ уахътэм диштэу концерт гъэшIэгъонхэр къетых. Классикэм хэхъгъэ произведениехэм ягъусэу Адыгеим икомпозиторхэм аусыгъэхэри егъэжъынчых.

нэмыкIхэри симфоническэ оркестрэм кыыргъэIуагъэх.

Н. Добронравовым игушыIэмэ атыхыгъэ оредэу Мыекьуапэ фэгъэхьыгъэр адыгэ лъэпкым икомпозитор цIэрыіоу У. Тхьабысымым ыусыгъ. Мамгъэт Ленэ оркестрэр кыдежъыузэ, Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхалэу тилъапIэм тызэрэрыгушхорэр кыхъщэу оредыр концертым шыIугъ. Л. Мамгъэтым мэкъэ Iэтыгъэу иIэр оредым дахэу ригъэкIугъ.

Нэхэе Аслъан фэгъэхьыгъ

Урысыем, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым янароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан ыныбж илээс 70-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ концерт симфоническэ оркестрэм егъэхъазыры. Юныгъом

и 19-м филармонием пчыхъээхахъэр шыкIошт. Симфоническэ оркестрэм идирижерэу ыкIи ихудожественнэ пачэу, Адыгеим изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловым тызэрэщигъэгъозагъэу, Нэхэе Аслъан итворчествэ ехьылIэгъэ произведениехэу концертым шызэхэтхыштхэр илээс зэфэшъхьафхэм композиторым ыусыгъэх. Лъэпкэ искусствэм хэхъоныгъэу фишIыгъэр музыкэм пыцагъэхэм апкыырыхъащт.

А. Нэхайм ыусыгъэ «Уджыр» симфоническэ оркестрэм кыыргъIаозэ, адыгэ музыкэм тхьакIумэр ыгъашIоштхыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо оредыіо-къэшьокIо ансамблэу «Ислъамы-

ем» «Уджыр» зэхытегъэхы. Произведением техыгъэу къашъор артистхэм къашы. Лъэпкэ искусствэм лъэпсэшIу зеришIыгъэр «Уджым» дэгъоу кыыхъщы.

— Филармонием мэфэкIум шукъеблагъэх, — еIо симфоническэ оркестрэм ихудожественнэ пачэу, композиторэу Григорий Михайловым. — Нэхэе Аслъан итворчествэ ехьылIэгъэ пчыхъээхахъэм тимзыкальнэ искусствэ лъагэу зызырилэтыгъэр кыычылъэгъошт.

Сурэтыр симфоническэ оркестрэм ипчыхъээхахъэ кыычытырахыгъ.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ ІофхэмкIэ, ІэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъэхэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЛЭКЪО
Саид**

**ПшъэдэжIыж
зыхырэ
секретары**

**НЭПШІЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъыIэр:**
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэжIыж зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-ІэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыIпIэ гъэлорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчыагъэр
4000
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3158**

Хэутыным узычкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

ТыгъэгушIу, «Адыифыр»

Мыекьопэ гандбол бзылфыгъэ командэу «Адыифым» иящэнэрэ ешIэгъоу мыгъэ иIэщтыр тикъалэ шыкIошт. Ижевскэ икомандэу «Университетым» типшъашъэхэр непэ Iуکلэщтых.

Краснодар ыкIи Звенигород якомандэхэр мы илээс ешIэгъум «Адыифым» кыщытекIуагъэх. «Университетым» кышIопхыныр псынIкIэу зэрэщымытыр тэшIэ, командэм иешIакIэ хигъэхъуагъ.

— Гандболыр зикIасэхэу кытфэгумэкIыхэрэр дгъэгушIохэ тшIоигъу, — кытIуагъ гушыIэр зэлэпахызэ «Адыифым» иешIа-кIохэу Юлия Куцеваловам, Иванка Симонович, Анастасия Черномуровам. — «Университетым», нэмыкI командэхэм ешIэгъухэр къашIотхыныу зытэгъэхъазыры. Адыгэ къэралыгъо универси-

тетым физкультурэмрэ дзюдом-рэкIэ иинститут непэ сыхъатыр 6-м ешIэгъур щаублэщт. «Адыифыр» «Университетым» дэгъоу дешIэнэу, тигъэгушIонэу фэтэлэ.

Сурэтым итхэр: **«Адыифым» иешIа-кIохэу Анастасия Черномуровар, Юлия Куцеваловар, Иванка Симонович.**

ФУТБОЛ. ПРЕМЬЕР-ЛИГЭР

Я 8-рэ ешIэгъухэр

Урысыем футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу Премьер-Лигэм хэтхэм яенэрэ ешIэгъухэр яIагъэх. ЗэлукIэгъухэр зэраухыгъэхэр зэтэгъапшэх.

«Амкар» — «Рубин» — 0:0,
ЦСКА — «Ростов» — 1:0,къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэр: Базелюк — 71, «Краснодар» — «Крылья Советов» — 1:1, Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Калешин — 9, «Краснодар», «Цаллагов — 89, «Кр. Советов», «Локомотив» — «Кубань» — 1:0, Тарасов — 49, «Томь» — «Анжи» — 2:2, Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Голенда — 30, Портнягин (пенальтикIэ), «Амкар», Соломатин — 53, Бурмистров — 64, «Анжи», «Урал» — «Динамо» — 1:4, Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Гогниев-87, «Урал», Кокорин — 7, Воронин — 18,35,45 (пенальтикIэ), «Динамо», «Волга» — «Спартак» — 0:1, Іэгуаор дэзыдзагъэр: Мовсисян — 32, «Зенит» — «Терек» — 2:0, Кержаков — 21, Данни — 42.

ЧЫПИЭХЭР

1. ЦСКА — 20
2. «Зенит» — 17
3. «Спартак» — 17
4. «Локомотив» — 16
5. «Ростов» — 14
6. «Динамо» — 13
7. «Краснодар» — 12
8. «Рубин» — 12
9. «Амкар» — 10
10. «Кубань» — 10
11. «Кр. Советов» — 8
12. «Волга» — 7
13. «Урал» — 5
14. «Анжи» — 4
15. «Терек» — 3
16. «Томь» — 1.

Мы мафэхэм Европэм икубокхэм афэбанэхэрэр зедешIэщтых.

Нэклубгор зыгъэхъазырыгъэр ЕмтIыль Нурбий.